

גַּל עֵינַי וְאַבִּיטָה נְפִלְאוֹת מְתוֹרֶתְךָ

נְפִלְאוֹת

שיעורי תורה והתוועדויות חסידיות
מהרב יצחק גינזבורג שליט"א

מוסף לע"נ
הרב דוד רפאל
פיינשיל ע"ה
עמ' 21

השאלה של דורנו:

מתי נהפוך את מטעני השנאה למטענים של אהבה?

[מתוך השיעור 'להפוך את השנאה לאהבה']

בראשית תשפ"א

אי אפשר להגיע לבית הכנסת? הרשם לקבלת נפלאות בדוא"ל: itiel@pnimi.org.il

הגליון מוקדש לע"נ הרה"ח דוד רפאל פיינשיל (בן-עמי) ע"ה

בראשית ה'תשפ"א

- 04 רק אהבה**
נקודה מעובדת
על עבודה בקו האהבה בזמן הגאולה
ועבודת האתהפכא
- 05 להפוך את השנאה לאהבה**
שמחת בית השואבה
על ארבע עבודות של יראה ואהבה
ועל עבודת האתהפכא המיוחדת
לכל אחד משלשת הרגלים
- 17 שנת תשועה**
מוצאי יום הכיפורים
על דמותם של בעלי היארצייט
רבי משה צבי סגל ע"ה
ורבי אשר פריינד ע"ה
- 21 ניצוץ דוד**
ניחום אבלים
על דמותו המיוחדת של
ר' דוד רפאל פיינשיל (בן עמי) ע"ה
- 23 לשיר מיש לאין**
השקת הדיסק 'שירת השמש והירח'
סוד הנגינה החסידיית המחזיר
את ה'יש' של המציאות ל'אין' האלקי
- 26 נחלי אמונה**
ביאור בלקו"מ ח"א תורה יג
סוד ההסתכלות של ה' עלינו
במילה בראשית
- 28 הניגון החסידי**
ניגון מספר 460
ניגון איטי ועמוק מי"ב אלול
- 29 זהב שלמה -**
ביאורי רש"י לפרשת בראשית
כח מעשיו
פתיחת רש"י לביאורו על התורה
- 32 נועם אלימלך לפרשת בראשית**
עדות ישראל והתורה
על העדות השמחה של עם ישראל
והתורה הקדושה בקב"ה
- 34 הסיפור החסידי**
ה'אשל אברהם' מבוטשאטש
סגולה נגד שיגעון
- 36 מענות ותשובות**
תשובות הרב לשואלים
על השתדלות בפרנסה
ועצות לרפואה ושמירה
- 37 פאזאר ט'לצ'יק**
"יום הששי ויכלו השמים"
רוזי ילמד אותנו על שמותיו של הקב"ה
ועל תכלית הבריאה

הגליון יוצא בשיתוף עמותת יהודים אוהבים יהודים

לקבלת השיעורים במייל ולהצטרפות לצוות המפיצים: itiel@pnimi.org.il

עריכה: אביב מויאל | עיצוב: דעה צ'אָ אביחיל | מערכת: הרב יוסי פלאי, בעד יעקבי ואיתיאל גלעדי

הקדמת המערכת

שבת שלום! הפתגם החסידי קובע – איך שאדם 'מעמיד את עצמו' בשבת בראשית כך 'הולכת' כל השנה. אין מתאים יותר מלהתחיל מבראשית עם גליון **נפלאות** מיוחד ומתחדש, מלא בכל טוב.

מה אסור להחמיץ בגליון?

השבוע אנו חורגים מהקו המופשט־יחסית ונותנים הרבה מקום לתחום האישי: הרב מספר על חמיו, החסיד הבלתי־נשכח ר' משה צבי סגל ע"ה, ועל אומץ לבו שצריך להדביק אותנו. הוא גם מתייחס – בשני השיעורים – לצדיק הירושלמי ר' אשר פריינד זצ"ל ולקשר שלו אליו. והעיקר, המוסף המיוחד המוקדש לידיד יקר, ר' דוד־רפאל פיינשיל – המוכר יותר כדדי בן עמי – שהלך לעולמו בהושענא־רבה. כולל סיפור על הקשר האישי, ההעמקה בעבודת הנגינה וגם התבוננות 'ברסלבית' לזכרו.

כדאי לכם להקדיש תשומת לב גם לשיעור המרכזי, שמתרחב בתחלה להיבטים רחבים ומופלאים של גוני עבודת ה' ומתמקד בסיום בעבודת ה' מרכזית בדורנו, מתוך התבוננות טובת עין על המאפיין העיקרי של החברה הכללית היום וזיהוי הניצוץ המשיחי החבוי בתוכו. חוץ מזה, לצד המדורים שמתחילים מבראשית, נפרדנו ממדורים חביבים שהסתיימו ואנחנו מתחדשים עם שני מדורים – **זהב שלמה**, עם ביאורים מעמיקים ברש"י על הפרשה, ו**נועם אלימלך**, שמביא לנו ווארט חסידי יסודי ומעמיק בו (ובע"ה, בהמשך השנה צפויות עוד הפתעות).

**שבת שלום ומבורך,
המערכת**

הגליון מוקדש לזכות:

הת' **הלל חייא** שי' **מייאל** לרגל הכנסו בעול תורה ומצוות - **כ"ט תשרי**. שימשיך להיות חסיד יר"ש ולמדן הרכה הנוולדת **שושנה רוזה** תח" **רביבו** - ליל **הושענא רבא**. שתגדל להיות חסידה יר"ש ולמדנית **ראם חיים ואורי אילת-השחר** שי' **וולשטיין** לרגל נישואיהם - **כה תשרי**. שיהיה בניין עדי עד

נקודה

מעובדת מתוך השיעור

רק אהבה

חנם, שצריך להפוך לאהבה באמצעות התבוננות, עין טובה ורחמנות – כמבואר בתניא פרק לב).
אנו נדרשים לשנאה משום שישנו רע בעולם, אך שאיפתנו אינה העצמת השנאה לרע אלא בטול מציאות הרע כך ששוב לא נזדקק לשנאה. זהו היעוד המשיחי של "ואת רוח הטמאה אעביר מן הארץ" – שחיתת היצר הרע שתבטל גם את הצורך בשנאה. אז נוכל לראות בעין "שהכל ברא לכבודו" ולאהוב את כולם ואת הכל.

זהו מתאר את הכח להפוך את העולם למקום טוב יותר, כח ה"אתהפכא" המיוחד לצדיקים ("ועמך כלם צדיקים"), במלים "לאהפכא חשוכא לנהורא וטעמין מרירו למיתקא" – הפיכת החשך לאור והמר למתוק. כעת נוסף ממד באתהפכא – הפיכת השנאה לאהבה. שלשת ממדי האתהפכא הם תהליך של עברה-הועתיד, המתמשך ב"שלש רגלים בשנה" (זמני השמחה ההופכים את ימי החול לימי קדש); בפסח הופכים את החשך לאור – יציאת מצרים, יסוד ההיסטוריה שלנו, היא יציאה מאפילה לאור גדול (כאשר 'נדלק האור' ומזהים את הטוב הטמון בעבר החשך); בשבועות הופכים את המר למתוק – עצות התורה המתוקה מדבש ונופת צופים ממתיקות את מרירות המציאות ומרפאות את חולאי (בהוה, "היום לעשותם"); אך בסוכות ה' פורש עלינו סוכת שלום והשמחה פורצת הגדר מאפשרת להפוך את כל השנאות לאהבות – הן בתוכנו פנימה (כשראוים כל ישראל לישב בסוכה אחת) והן ביחס לאומות (לטובתם מקריבים שבעים פרים). סוכות הוא החג העתידי – בו ינהרו כל הגוים אל בית ה' – הממחיש כי לאחר בטול הרע, כשהחשך יתפזר לאור והמר למתוק, נוכל להפוך את כל מטעני השנאה למטענים של אהבה.

בדורנו לא אהבים לשנוא. ספק אם בפועל פחתה השנאה בין העמים, בין המגזרים וגם 'סתם' שנאת-חנם פרטית. אבל כהצהרה – רוצים רק אהבה ורגשות שנהא נתפסים כשליליים וראויים לגינוי או כעיוות הזוקק לטיפול.

בהשקפה ראשונה, זו גישה מוטעית, שהרי אהבת הטוב ושנאת הרע שלובות זו בזו – "שנאו רע ואהבו טוב", "אהבי הוי' שנאו רע" (ובספר התניא מוסבר שהמדד האמתי של הצדיק הוא שנאת הרע). ההבחנה בין טוב לרע מסמנת גבולות והשנאה לרע נותנת כח לדחות ולהתגונן מפניו. מגישה ממוססת-גבולות, הנוקטת רק אהבה ופתיחות לכל, נובעות רוב הסטיות היחודיות לדורנו – טשטוש האמת; הרפיסות המוסרית והמעשית ביחס לאויבים; ומתן הלגיטימציה לרוב היצרים השליליים.

ועם זאת, גישת האהבה היא חלק מתהליך ההתקרבות לגאולה ויש בה ניצוץ משיחי גדול: באהבה ובשנאה מטענים רגשיים הפוכים – האהבה היא אנרגיה חיובית והשנאה היא אנרגיה שלילית. הרגש הבסיסי בלב צריך להיות אהבה – מטען של רגש טוב, חיובי ובונה. רגש השנאה שלילי במהותו, וגם כאשר משתמשים בו שימוש הכרחי נדרשת זהירות רבה מאימוצו כתכונת אופי קבועה (עד שבדרך כלל השנאות הצודקות-מצטדקות שלנו כוללות ממד שנאת

שיעור

שמחת בית השואבה

להפוך את השנאה לאהבה

קיצור מהלך השיעור

שמחת בית השואבה נחגגה השנה, בכורח הנסיבות, בשידור חי – כשכל אחד שמח בביתו. חלקו הראשון של השיעור, המתפרסם כאן, הוקדש להתבוננות נפלאה בעבודה המיוחדת של חג הסוכות, על רקע תמונה־רחבה של מגוון **מדרגות בעבודת ה'** הבא לידי ביטוי בזמני השנה השונים.

פרק א הוסברו ארבע קומות של עבודת ה', בארבעת **העולמות** אצילות-בריאה-יצירה-עשיה: מתחת לעבודת האתכפא של הבינוני, עבודת "מח שליט על הלב", נוספה עבודת יראה בסיסית (יראת המלכות ואפילו יראת העונש) של הרשע וטוב לו, ומעל לעבודת האתהפכא של הצדיק, השייכת ל"צדיק שאינו גמור" העוסק בהפיכת עצמו (וזולתו), נוספה השלמות העצמית של הצדיק שבעצם מציאותו בעולם פועל בו תיקון והמתקה. ארבע מדרגות העבודה הוקבלו לזמנים השונים – עבודת החול, החגים והשבת (ומעל הכל מרחפת גם מדרגת יוה"כ). **פרק ב** מתמקד ב**עבודת האתהפכא** של החגים, המתחלקת לשלשה סוגים כנגד "שלוש רגלים": בפסח הופכים את החשך לאור, ביציאה מחשך הגלות לאור הגאולה; בשבועות הופכים את המר למתוק, כשהתורה המתוקה ממתיקה את מרירות החיים וחולאיהם; אך עיקר החידוש הוא תכלית האתהפכא בסוכות – הפיכת כל השנאה שבעולם **לאהבה**.

א. 4 עבודות ב־4 עולמות

שמחה של אתהפכא

מועדים לשמחה – חג שמח לכולם, "זמן שמחתנו"^א, "ושמחת בחגך"^ב.

כתוב³ שהמועד, החג, הוא בחינת "מקרא קדש" (קרוא אל הקדש, 'אורח' של הקדש) ואילו שבת קדש היא ה"קדש" עצמו. יש גם את יום

נרשם ע"י איתאל גלעדי. לא מוגה. שמחת בית השואבה (ח"א). אור לכ' תשרי תשפ"א – כפ"ח.

א נוסח התפלה ו"עלה ויבא".

ב דברים טז, יד.

ג זהר ח"ג צה, א; פע"ח שער מקראי קדש פ"א. וראה לקו"ת צו יב, א; שידור עם דא"ח סדר סעודת שבת, ר, ג"ד. ועוד.

בששון" – הוא בעצם הממשיך את הגשם- המים מלמעלה.

בכל אופן, החידוש של החג הוא שמחה שמביאה להתהפכות, אתהפכא. זהו החידוש של החג. המלה חג עצמה היא חוג – מחול, התהפכות, סיבוב. אפשר להסתובב במאוזן, כשרוקדים, ואפשר להסתובב באופן מאונך, כשעושים קולע. אם כן, צריך לדבר קצת על אתהפכא.

עבודות הצדיק, הבינוני והרשע (וטוב לו)

בתניא^ג מקובל שיש שתי עבודות – אתכפיא ואתהפכא: אתכפיא היא עבודה של בינוני – "הלואי בינוני"^ד. היעד שכל אחד צריך לשאוף להגיע אליו^ה הוא יעד האתכפיא דווקא – עבודת הבינוני. למעלה ממנה היא עבודת הצדיק – עבודת האתהפכא. העובדה שעבודת החג היא אתהפכא – כמו שעוד נסביר יותר – אומרת שבחג מגיעים ל"ועמך כלם צדיקים"^ו גם בגלוי. סימן של צדיק שהוא עושה 'קולע', מתהפך, וכאשר כולם מתהפכים, עושים 'קולע' (סגולה להנצל מ"כף [לשון אתכפיא] הקלע"...), זוכים לגילוי של "ועמך כלם צדיקים לעולם יירשו ארץ נצר מטעי מעשה ידי להתפאר". הכל תלוי באתהפכא.

אמנם, "ידע איניש בנפשיה" שעדיין לא הגיע אפילו למדרגת הבינוני, כמו שיוצא בפירוש גם מספר התניא ש"הלואי בינוני" היינו מדרגה מיוחדת – אין הרבה בינונים במציאות בדה. במקרה הטוב הוא "רשע וטוב לו", לפי ההגדרות של התניא^ז. מה העבודה שלו? לפעמים הוא מצליח לעשות אתכפיא, פה ושם, אבל מה העבודה הקבועה שלו? אמרנו קודם שבעבודה הקבועה צריכה להיות שמחה – שעושה משהו

כיפור, שהוא "קדש קדשים", "שבת שבתון"^ח. יש גם את עבודת החול, שגם היא צריכה להיות בשמחה – "עבדו את הוי' בשמחה"^ט – השמחה התמידית, כמו שמוסבר אצלנו ב"סוד הוי' ליראיו"^י.

כתוב שבשמחה הכללית, התמידית, עבודת ה' גלויה והשמחה היא בעיקר בלב – "נתתה שמחה בלבי"^{יא}. יהודי צריך כל הזמן להיות שמח בלב. אבל כאשר בא חג, השמחה פורצת ורואים אותה גם בגוף, באברים, עד שהוא מוחא כפים ורוקד וגם מתהפך. כשמגיעים לשיא השמחה מתהפכים, עושים 'קולע' (גלגול-היפוך) – אם עוד לא הגעת ל'קולע', להתהפכות, אתה עוד לא שמח כדבעי.

יש מדרגה עוד יותר גבוהה – ששון, "ושאבתם מים בששון ממעיני הישועה"^{יב}. על שמחת בית השואבה נאמר ש"כל מי שלא ראה שמחת בית השואבה לא ראה שמחה מימיו"^{יג}. זו ההגעה לשיא השמחה, כפי שהיא מושרשת באבא. ניסוך היין הוא אמא, בינה, "נכנס יין יצא סוד"^{יד}, אבל ניסוך המים, שרק רמוז בתורה – למעלה מהפשט של התורה – הוא מוחין דאבא^{יז}. מוחין דאבא הם בדרך כלל בטול, אבל כאן הם שמחה כה גדולה עד ש"כל מי שלא ראה שמחת בית השואבה לא ראה שמחה מימיו". נקודת הששון היא יותר משמחה, יותר אפילו מהתהפכות – "שש אנכי על אמרתך כמוצא שלל רב"^{יח}. שמחה זו באה בסוף לידי ביטוי ביחוד עצמו, בשמיני עצרת, בתפלת הגשם. הששון של שמחת בית השואבה – "ושאבתם מים

ד ויקרא טז, לא; כג, לב.

ה תהלים קי, ב.

ו סוד ה' ליראיו ש"ג (ונתבאר באריכות במבחר שיעורי התבוננות חכ"ו הנמצא בהכנה לדפוס בימים אלה).

ז תהלים ד, ח.

ח ישעיה יב, ג.

ט סוכה נא, א.

י עירובין סה, א.

יא לקו"ת דרושים לסוכות ושמ"ע פ, ב. וראה השמטות זהר ח"ג סימן יז (שט, א).

יב תהלים קיט, קסב.

יג ראה פרקים ט"י ובהדגשה בפכ"ז.

יד בית רבי ח"ב פ"ח הערה ג.

טו תניא פי"ד.

טז ישעיה ס, כא.

יז תניא פ"א ופי"א.

לרדת לשאול תחתית. בכל אופן, זהו הממד החיצוני של המלכות. הממד החיצוני של המלכות היינו מה שהמלכות דקדושה, המלכות דאצילות, יורדת לעולמות התחתונים ב"ע – להחיות אותם ולקיים אותם. "אין מלך בלא עם"^{כא} – לגבי רוב האנשים בעולם הלואי שיהיו עם של מלך, עם יראת מלכות ויראת העונש. המלה כאן היא מלכות – צריך להתפלל "בשלומה של מלכות". "שלומה של מלכות" הוא כבר יחוד – שלום הוא ספירת היסוד בקבלה^{כב} ומלכות היא מלכות, כפשוטו. צריך

להתפלל שבתוך המלכות גופא יאיר שלום. זהו דבר גדול. מדברים על שלום שיתפשט בין עמים – שיעשו שלום, הסכמי שלום – אבל עיקר השלום צריך להיות שלום מיניה וביה, זיווג יסוד ומלכות, שנקרא "שלומה של מלכות". על כך יש לנו להתפלל כל הזמן. כלומר, שבמלכות תהיה השראה של טוב, של חסדים – שבסוף המלכות תהיה צינור להעביר את "חסדי דוד הנאמנים"^{כג} לתוך העולמות התחתונים.

יראת המלכות בעשיה ואתכפיא ביצירה

הארכנו בענין כדי שנבין את המבנה הפנימי הקבלי שלנו כאן:

מסבירים^{כד} לפי התניא שה"רשע וטוב לו" הוא עולם העשיה; הבינוני הוא כבר עולם היצירה; עולם הבריאה הוא צדיק שאינו גמור; ועולם האצילות הוא כבר צדיק גמור. זהו ההסבר

כא עמק המלך שער שעשועי המלך פ"א; ספר החיים פ' הגאולה פ"ב; רבינו בחיי על בראשית לח, ל; תניא, שער היחוד והאמונה פ"ז.

כב זהר ח"ג קטו, א; רעג, ב; זהר חדש (מרגליות) לב, ב. כג ישעיה נה, ג.

כד חסדי דוד הנאמנים ח"א עמ' 40 ובכ"ד (ראה גם סה"מ עמ' ר"ד ה"ה "וע"פ הנ"ל יובן עמ' נח).

בלי "שלומה של מלכות" החברה מתפוררת – אין חברה, אין כלום, הכל חוזר להיות ג'ונגל. כמו שהרב אמר, גם ילד גוי צריך להתבונן כל יום ברגע של שתיקה שהעולם אינו ג'ונגל. מי דואג שהעולם לא יהפוך לג'ונגל? מורא מלכות

בחיים, ולא סתם מבלה את ימיו לריק. העבודה של "רשע וטוב לו" היא מורא שמים, יראת המלכות, או עוד פחות – ביטוי שבחב"ד לא כל כך אוהבים – יראת העונש.

בסיס העבודה: מורא מלכות

צריך להתפלל על "שלומה של מלכות, שאלמלא מוראה איש את רעהו חיים בלעו"^{כה}. בלי "שלומה של מלכות" החברה מתפוררת – אין חברה, אין כלום, הכל חוזר להיות ג'ונגל. כמו שהרב אמר^{כו}, גם ילד גוי

צריך להתבונן כל יום ברגע של שתיקה שהעולם אינו ג'ונגל. מי דואג שהעולם לא יהפוך לג'ונגל? מורא מלכות. רוב האנשים מנמעים מלעשות דברים רעים – לפחות דברים שהחברה תופסת כרעים – כי יש שוטרים שמסתובבים בחוץ. שוב, בחב"ד לא אוהבים כל כך את יראת העונש^{כז}, אבל בשאר ספרי החסידות – כולל הספרים הכי חשובים, כמו פרי הארץ, רבי של אדמו"ר הזקן – זהו יסוד מוסד, שקודם כל אדם צריך יראת העונש, ואם אין לו יראת העונש אין לו כלום.

יראת העונש היא ממד חיצוני של יראת מלכות. מה ההבדל, לפי החסידות? יראת מלכות היא חוש לצייר את המלך, שבידיו להחיות ולהמית – הוא ירא מפני המלך. ביראת העונש הוא לא מצייר את המלך אלא את הגיהנם – הוא פוחד מגיהנם, לא רוצה

יח אבות פ"ג מ"ב. יט ראה באריכות שיחת י"ב תמוז תשמ"ג (ההכרח היסודי של היראה מפני בעלי הבריה הודגש בהמשך בשיחות נוספות על "רגע של שתיקה").

כ ראה באריכות אה"ת דברים ה ד"ה "ועתה ישראל" (עמ' ביט ואילך) ובכ"ד.

צדיק של אתהפכא – עולם הבריאה

איפה עבודת האתהפכא? כעת הכל מסתדר יפה, כי אמרנו שאתהפכא היא חג. שרש החגים הוא אמא – אמא היא כבר המתקת הדינים בשרשם^ט, לא אתכפיא. זו כבר המדרגה של צדיק שאינו גמור. הצדיק שעושה 'קולע' – למה הוא עושה 'קולע'? כי הוא עוד לא גמור. הוא חושב שכולי האי ואולי, אם יעשה עוד 'קולע', אולי זה יגמור אותו – עד שהוא לא גומר, הוא עוסק בלהתהפך. עבודה זו שייכת לעולם הבריאה, שהוא "אפשריות המציאות"^ל – עולם היולי, ובהיולי אפשר להתהפך. בעולם היצירה אי אפשר להתהפך – יש שם מדות קבועות. רק שצריך לשלוט על המדות מכח המוחין. בעולם הבריאה אין מציאות גמורה – שם קל להתהפך. שם עושים אתהפכא, ממתיקים את הדינים בשרשם – זו עבודה של צדיק. לשם כך, כפי שנסביר, הולכים לצדיק. חשוב שלכל אחד יהיה איזה צדיק, איזו כתובת של מישהו שיודע איך עושים אתהפכא. אני הולך לצדיק ומבקש – תעשה לי איזו אתהפכא בבקשה, תהפוך משהו אצלי.

הזמן הכי טוב לכך הוא חג, במיוחד עכשיו, "זמן שמחנתנו". אם אנחנו שמחים – השמחה הגלויה של החג היא עצמה כח להפוך דברים, להפוך את המציאות, להפוך את העולם. הרבי היה מאד שמח, ומתוך כך אמר "הפוך את העולם היום" – "קעד א וועלט היינט!"^{לא}. איפה הופכים את העולם? אפשר לחשוב שבכתר, או בחכמה, או במקום אחר – אבל הופכים את העולם בבינה, שם עושים אתהפכא. לכן הרבי היה טיפוס של יום טוב.

כט שעה"כ קידוש ליל שבת דרוש א; דרושי סוכות ג שער הפסוקים וישב; פע"ח שער השבת פי"ז ופכ"ד ושער יו"כ פ"א ובכ"מ.

ל ראה ד"ה "ציון" תרס"ב (סה"מ תרס"ב עמ' שנו); ד"ה "שובה" תרפ"ו (סה"מ תרפ"ו עמ' ל). סוד ה' ליראיו ש"ב פ"א.

לא שיחת י"ב תמוז תשד"מ (תו"מ התועדויות תשד"מ ח"ד עמ' 2193).

הרגיל בחסידות למדרגות שבתניא.

עולם העשייה, "המעשה הוא העיקר"^{כה} – אנחנו כאן בעולם העשייה, "אף עשיתיו"^{כז}, יש הפסק גמור בין עולם העשייה לעולמות שמעליו – מחזיק בעיקר מורא מלכות. בלי המלכות, בלי מורא מלכות – "איש את רעהו חיים בלעו". אבל אם האדם עושה מה שצריך לעשות ונמנע ממה שלא צריך לעשות בגלל מוראה של מלכות – הוא לא עושה אתכפיא, הוא רק פוחד. שוב, העבודה של יראה תתאה היא עבודה של "רשע וטוב לו".

מהי עבודת הבינוני, האתכפיא? לאיפה היא

שייכת? אתכפיא היא המשכת מוחין במדות, בלב. כמו שמביא אדמו"ר הזקן בתניא^{כח}, מהזהר הקדוש^{כט}, אתכפיא היינו "מח שליט על הלב". מהו "מח שליט על הלב"? להמשיך מוחין במדות. איפה העבודה הזו? זו עבודה של ז"א, של מדות. אמנם זהו "מח שליט על הלב", אבל המח כאן משפיע במקום של הלב – מגיע ללב. על מה צריך לעשות

אתכפיא? על מדות רעות. האתכפיא היא 'סרט' שהמקום שלו הוא הלב – הלב עם התאוות והכעסים וההתפארות וכל המדות. זהו העולם שצריך לעשות בו אתכפיא – עולם היצירה, העולם של המדות והיצירים. סימן שאתכפיא היא משהו מאד יצירתי – לא משהו סתמי. כל המדות, כל היצירה-היצירים של האדם – הם מקום האתכפיא.

כה ע"פ אבות פ"א מ"ז.

כו ישעיה מג, ז.

כז תניא פי"ב.

כח ח"ג רכז, א.

חשוב שלכל אחד

יהיה איזה צדיק,
איזו כתובת של
מישהו שיודע איך
עושים אתהפכא.
אני הולך לצדיק
ומבקש – תעשה
לי איזו אתהפכא
בבקשה, תהפוך
משהו אצלי

אלימלך^{לד} על פסוק שאומרים בהלל – מחר בבקר אפשר לכוון – "ההפכי הצור אגם מים חלמיש למעינו מים"^{לה}. כדרכו, הוא אומר שיש שני סוגי צדיקים. בתורה זו שני הצדיקים הם הצדיק של האתהפכא והצדיק שלמעלה מאתהפכא – הצדיק של חג והצדיק של שבת, באופן בו הסברנו כעת. הם הצדיק שאינו גמור (ששואף כל הזמן, מתהפך והולך כדי לגמור את עצמו ואת הכל) והצדיק הגמור (שלמעלה מאתהפכא, הוא נח).

בשבת לא כל כך עושים 'קוֹלֵע', כי זהו יום של מנוחה. כתוב בזהר^{לו} שתלמיד חכם כל הזמן נקרא שבת. הוא נמצא פה, בתוכנו, אבל הוא טיפוס אחר לגמרי.

צדיק של אתהפכא הוא "ההפכי הצור אגם מים" – צור הוא דינים, כמו צרה, והוא הופך אותו. הוא יודע לעשות פעולה בשביל להפוך את "הצור", הדין, ל"אגם מים", לחסדים. זהו הכלל של אתהפכא – יש דין וצריך להפוך אותו לחסה. כמו המצוה הראשונה של השנה, "תקעו בחדש שופר"^{לז}, שעניינה להפוך מדת דין למדת חסד

לד נועם אלימלך לקוטי שושנה. וזה לשונו:

ההופכי הצור אגם מים חלמיש למעינו מים נראה כי יש שני צדיקים * הצדיק האחד יש שממתיק דינים בעבודתו הקדושה שמהפך מדת הדין למדת הרחמים * ועוד יש צדיק שאינו עושה שום פעולה לזה אלא שמכח צדקתו הגדולה ממילא אין הדין יכול לשלוט כלל והחסדים גוברים בזכותו * וזה הוא ההופכי בו כי הדינים נקרא צור שהם קשים כמו האבן והצדיק מהפך אותם לרחמים ואדרבה ממשיך חסדים וזהו ההופכי הצור שהם הדינים להיות אגם מים שהם מרומזין אל החסד * חלמיש הוא הצדיק היותר גדול וחזק כמו חלמיש הזה למעינו כמו למענו מים כלומר בשבילו לבד בלי שום פעולה רק שזכותו מגיין ובה השפע על ידו.

לה תהלים קיד, ח.

לו זהר ח"ג כט, א.

לז תהלים פד, ד.

יש אפילו צדיק של עולם עשיה, כמו ר' אשר פריינד זצ"ל, צדיק למטה דווקא, לכתחילה, שלא צריך להגיע לאיזו מדרגה גבוהה, צדיק המתדמה לקונו שמתאוה ל"דירה בתחתונים" דווקא

יש צדיק של יום טוב, יש צדיק של שבת ויש גם צדיק של חול. גם עולם היצירה הוא בגדר "חול" (עדיין לא "מקרא קדש" שבבינה-בדיאה), רק שיחסית לחול של עולם העשיה הוא "חולין על טהרת הקדש"^{לב}, כאשר עושה אתכפיא ל"חול" הגמור. יש אפילו צדיק של עולם עשיה (הדרגה התחתונה של חול), של "אף עשיתיו", כמו ר' אשר פריינד זצ"ל – צדיק למטה דווקא, לכתחילה, שלא צריך להגיע לאיזו מדרגה

גבוהה, צדיק המתדמה לקונו שמתאוה ל"דירה בתחתונים"^{לג} דווקא. בכל אופן, עכשיו חג, וחג הוא אתהפכא.

צדיק גמור באצילות – חלמיש למעינו מים

למעלה מהחג יש שבת, אצילות, צדיק גמור – הוא לא צריך לעשות אתהפכא, הוא למעלה מאתהפכא. צריך להבין זאת. באצילות אין דינים, אין רע שצריך להמתיק. בכל אופן, יש לו תפקיד, יש לו שליחות – צדיק שלא נמצא בגן עדן אלא כאן, בעולם שלנו, נשלח לעולם כדי לעשות בו טוב. הוא בעצמו לא צריך לעשות אפילו אתהפכא – אין אתהפכא בתוך עצמו – אז איך הוא עוזר לנו? אם זכיתי להתקרב לצדיק שלמעלה מאתהפכא, לא שייך לאתהפכא, מה אני רוצה ממנו? מה בדיוק אני מבקש ממנו? הכל אינטרסים בסופו של דבר... מה התועלת שלי? מה לי ממנו?

כדי להבין זאת קצת נאמר ווארט של הנועם

לב חולין ב, ב. ראה שכינה ביניהם פרק "חברים נאמנים" הערה יא; מעין גנים פרשת קדשים (והנסמן שם מדא"ח); תיקון המדינה פ"ג.

לג תנחומא נשא טז; תניא פל"ו.

ההמתקה במחשבה נקראת פעולה. נמצא, אם כן, שיש פעולה במעשה, בידיים; יש פעולה בדבור, תפלה; ויש פעולה בעצם המחשבה. יתכן שיש גם פעולות עוד יותר פנימיות – במדות, בשכל, ברצון (מדרגות שהתייחסנו אליהן בנוגע לאתכפיא ואתהפכא).

אבל הוא מסביר שיש גם צדיק שלא עושה כלום. כתוב גם באיז'ביצא^{מא}, ואנחנו כעת מביאים מהנועם אלימלך. לצדיק שלא עושה שום דבר קוראים "חלמיש". לפי ההסבר שלנו, זהו צדיק ששייך לשבת. בשבת קדש אפשר לזהות את הצדיק שבבחינת חלמיש ולהתקרב אליו, ואולי, אם תזכה, לקבל ממנו השראה – שבסוף אולי גם אתה תהיה מעין חלמיש.

זהו עיקר הווארט שלו (כידוע שהנועם אלימלך אומר ווארטים): "חלמיש למעינו מים" – "למעינו" לשון מעין, "יפוצו מעינתך חוצה"^{מב}, אבל הוא דורש כמו "למענו" (בלי י). קודם היה כתוב "ההפכי הצור אגם מים" – הפיכת הדין לחסד, מים הם חסדים. אבל כאן מפרש בדרך צחות "חלמיש למעינו מים" – "למענו מים", רק מעצם המציאות שלו. כמו שרשב"י אמר "אנא סימנא בעלמא"^{מג} – הוא סימן, דמות אלקית העיקרית בדור, "חד בדרא"^{מד}. רק "למענו", בגלל עצם היותו – כי הוא שלם (חלמיש אותיות חי שלם, היינו צדיק-אמת שתקן את הברית, ה"חי" שלו, בתכלית, שגלה את השלמות העצמית שלו, כמו שמבאר הרבי הרש"ב בתורת שלום^{מה}) – "מים". החסד, הישועה, ניתנים מלמעלה רק בגלל המציאות שלו – לא בגלל משהו שהוא צריך לעשות.

– "עלה אלהים בתרועה הוי' בקול שופר"^{לח}, שם "אלהים" (מדת הדין) מסתלק ושם "הוי'" (מדת הרחמים) נמשך^{לט}. פשט עבודת האתהפכא של הצדיק הוא שיש לו כח לקחת דין ולהפוך אותו לחסד (כח הצדיק להפוך דין לחסד הוא כח החיים שלו, אחיזתו בעץ החיים – חיים היינו הערך הממוצע של דין-חסד, והצדיק עצמו עולה ג' פ חיים, הוא 'חזקה' של חיים, סם חיים המרפא-ממתיק את מציאות הדין, ודוק).

איך הצדיק הופך דין לחסד? בכמה אופנים שונים: הוא יכול לעשות זאת בפעולה – צדיק שעושה משהו בשביל אתהפכא, כמו שגם הנביאים היו עושים מעשים שמחליטים את המבוקש שלהם. לפעמים הולכים לצדיק ומבקשים רפואה או ישועה אחרת, והצדיק אומר – עשה כך וכך. אם מדובר ב"פלא יועץ", צדיק פלאי, אין שום קשר נראה לעין בין הפעולה שהוא אומר לעשות למבוקש שלך – אבל 'עשה כך, ותהיה אתהפכא'. יש צדיק שלא עושה (או מצוה לעשות) פעולה במעשה, אלא פועל ישועות רק בכח הדבור שלו – הוא מתפלל, מתחנן לה'. זהו פשט – הולכים לצדיק ומבקשים ממנו שיתפלל, נותנים לו פתק עם שם לתפלה, שהצדיק יתפלל על היהודי הזה. יש עוד דרך, בה נותנים פתק לצדיק והוא אפילו לא צריך להתפלל – הוא מכווון, הוא חושב. יש כח אדיר במחשבה. המחשבה היא תקיפה ביותר. הרצון מתלבש בתוך המחשבה ו"מחשבה מועלת" כידוע^מ – היא מועילה לעשות פעולה ממשית. כמו שכתוב בהתחלת לקוטי דיבורים של הרבי הקודם – שלפי שיטה אחת היום האושפיון שלו – המחשבה פועלת בעצמה. הוא היה מוציא יהודים, נשמות, מאחורי מסך הברזל ברוסיה רק בכח המחשבה שלו. גם

מא בית יעקב על ספר בראשית אות כח, נג (ועיי"ש שזו עבודת השבת דווקא) ובריבוי מקומות וגוונים. וראה מי השילוח ח"א שלח ד"ה הראשון (ועיין גם בשלח ד"ה ה' ילחם לכם" וח"ב יתרו ד"ה "אנכי הוי' אלהיך").

מב משלי ה, טז.

מג זהר ח"א רכה, א.

מד כתובות יז, טז, ב.

מה תורת שלום אור לכ"א כסלו תער"ג. ראה מחול הכרמים ח"ב פ"ט (עמ' קה).

לח שם מז, ו.

לט ויקרא רבה כט, ג.

מ לקו"ד ח"א שמע"צ ושמח"ת תרצ"ג. ראה הוספות למגיד דבריו ליעקב (קה"ת, תש"ע) אות רס; שיעור כ' מנחם אב ע"ה.

**אותו חסיד -
שקשור לכזה
צדיק - יכול
להקדיש את
זמנו לעיסוק
ב'מבצעים' של
הרבי ותו לא.
לא צריך לחשוב
על המצוקות
האישיות שלו
בכלל - כי בדרך
ממילא הכל יפתר
על הצד הטוב
ביותר**

חמש מדרגות מלמטה למעלה – חול, חולין על טהרת הקדש, מקרא קדש (חג), קדש (שבת), קדש קדשים (יום כיפור, "שבת שבתון"). הסברנו את ארבע המדרגות התחתונות כנגד עולמות אבי"ע (אצילות-בריאה-יצירה-עשיה), המכוונים כנגד ארבע אותיות שם הוי' ב"ה. המדרגה החמישית – שכנגד קוצו של י' – שייכת לא"ק (אדם קדמון), שמעל העולמות. במדרגות שבתניא, אדם קדמון הוא המשיח – שלמעלה אפילו מהצדיק הגמור שהוא "חד בדרא".

אדם קדמון אינו רק הכתר של העולמות, אלא הוא כולל אותם ונמשך בהם, כאשר רגליו מגיעות עד תחתית העשיה. כך, ביום כיפור יש ממד של שלמות עצמית שאינה דורשת שום פעולה ("עיצומו של יום מכפר"^מ), יש עבודה פנימית של תשובה ואתהפכא"^מ, יש כמובן עבודת אתכפיא בעיני הנפש (והרי זו "אתכפיא המביאה לידי אתהפכא"^מ, אתכפיא פנימית שמעל יראת-מלכות פשוטה כנ"ל, שהרי היא מגיעה עד למצב של "לחיותם ברעב"^ב) ויש גם התייחסות ליראת המלכות ואף יראת העונש הפשוטה, בפרט במנחה בקריאת התורה (המזכירה-מזהירה מפני גילוי העריות הנמוך ביותר) ובהפטרה (העוסקת בתשובה האוניברסלית – תשובת אנשי נינוה, מאדם ועד בהמה, בעקבות איום העונש). ולסיכום:

מז רמב"ם הלכות תשובה פ"א ה"ג.

מח וכמבואר במ"א, עשרת ימי תשובה, ימי הנסירה ובנין המלכות, שחיתומם ביום כיפור, הם הימים בהם אפשרי גם שינוי אופי מהותי של האדם.

מט ביטוי בו משתמש הרבי הקודם בהמשך "באתי לגני" (ועוד).

נ תהלים לג, יט. וראה לקו"ת שה"ש י"ד, ב (ובכ"ד).

עוד פעם, הוא לא עושה, לא מתפלל, לא חושב – לא כלום. אבל העובדה שכזה צדיק שלם מתהלך בתוכנו – מספיקה בשביל כל הישועות.

מצדיק כזה גם לא צריך לבקש שום דבר – הוא נמצא והשלמות שלו פועלת בדרך ממילא את כל הישועות, ואתה לא מודע לכך בכלל. יתכן גם שאחד שזקוק לישועה טוב שכן יהיה מודע שיש כזה צדיק, ואם הוא מתקשר לכזה צדיק – זו ודאי סגולה בשבילו שיקבל ממנו ישועה בזכות החיבור אליו. אם הוא מחובר לטהור^מ גם הוא

מקבל קצת מהטהרה הזו, וממילא הדברים הולכים – החולה מתרפא וכו' וכו' בדרך ממילא. לכן אותו חסיד – שקשור לכזה צדיק – יכול להקדיש את זמנו לעיסוק ב'מבצעים' של הרבי ותו לא. לא צריך לחשוב על המצוקות האישיות שלו בכלל – כי בדרך ממילא הכל יפתר על הצד הטוב ביותר. הצדיק לא דואג לזה במודע – ה' דואג דרך הצדיק.

זו התבוננות מאד יפה, כמה חשוב להיות שייך לצדיק שבבחינת שבת – צדיק שהוא "חלמיש". חלמיש הוא משהו חזק. בתוך הפסוק ה"חלמיש" מקביל ל"צור", אך כאן הוא מפרש הפוך ממש – שה"צור" היינו דינים. שוב, הצור הוא לשון דין, אבל החלמיש הוא השלם בעצם (חי שלם, כנ"ל), כמו שבת, ואין לו שום עבודה של "ההפכי" – לא צריך להפוך שום דבר (הוא "ההפכי" בעצם, היפך הצור).

סיכום המדרגות

הסברנו ארבע מדרגות, אך בעצם הזכרנו

מו בסוד ההשקה, שנתבאר בחלקים הבאים של ההתוועדות.

קוצו של י	א"ק	קדש הקדשים	משיח	כלל המדרגות
י	אצילות־חכמה	קדש	צדיק גמור	שלמות עצמית
ה	בריאה־בינה	מקרא קדש	צדיק שאינו גמור	אתהפכא
ו	יצירה־מדות	חולין על טהרת הקדש	בינוני	אתכפיא
ה	עשייה־מלכות	חולין	רשע שאינו גמור	יראת המלכות

ב. שלשה סוגי אתהפכא

"שלוש רגלים" – שלשה סוגי אתהפכא

עכשיו צריך להבין מהו ההבדל בין החגים עצמם. יש בתורה שלשה חגים בהם עולים לרגל (כאשר לענין עליה לרגל שמיני עצרת נגדר אחרי סוכות – הכל "זמן שמחתנו", לא הולכים הביתה באמצע). ידוע ש"שלוש רגלים"^{נא}, הביטוי של התורה, עולה בראשית. רבי אברהם אבולעפיא זצ"ל אומר ש"בראשית" שוה "שלשה דברים יחד"^{נב}, ובתורה היינו "שלוש רגלים". אמרנו שבריאה היא מקום האתהפכא, הצדיק שאינו גמור, ושם יש "בראשית ברא" – "בראשית" בגימטריא "שלוש רגלים".

למה החגים נקראים רגלים? מסבירים שרגל לשון הרגל ועליה לרגל היא העלאת הֶרְגְלִים – להעלות את ההרגלים למעלה ולהגיע למה שקראנו מוחין דאמא, "מועדים לשמחה", שמעלים את הרגלים עד (לשון מועד) מקור השמחה. הביטוי החיצוני – החשוב מאד – של העלאת הרגלים הוא לקום ולרקוד, עד שמגיעים לשיא הריקוד, עליה לרגל, בשמחת תורה, "זמן שמחתנו".

בכל אופן, כל הרגלים הם אתהפכא ו"שלוש רגלים" אומר שיש שלשה סוגי אתהפכא – אתהפכא של פסח, "חג המצות"; אתהפכא של שבועות, "חג השבועות"; ואתהפכא – עיקר האתהפכא, אתהפכא שבאתהפכא – של סוכות, "זמן שמחתנו", עד לשיא של שמחת תורה. מהם שלשה סוגי אתהפכא?

בדרך כלל, גם בזהר^{נב} וגם בחסידות, מדברים

על שני סוגי אתהפכא – "אתהפכא חשוכא לנהורא" ואתהפכא של "טעמין מרירו למיתקא" – להפוך את החשך לאור ולהפוך את המר למתוק. זהו גם גדר הצדיק בספר הזהר – מי שידוע להפוך את החשך לאור ואת המר למתוק. יש ודאי הבדל ביניהם, ויש בחסידות כמה הסברים להבדל. לא מזמן למדנו^{נד} מאמר של רבי הלל מפאריטש, בדרושי פורים^{נז}, שמסביר שהפיכת החשך לאור היא הארת אור האצילות בעולמות הנפרדים בי"ע ובישותם והפיכת המר למתוק היא המתקת הדינים־היסורים. יש הסבר ידוע^{נח} שהפיכת חשך לאור היא הפיכת קליפת נגה, והפיכת מר למתוק היא הפיכת ג' קליפות הטמאות לגמרי. כלומר, הפיכת מר למתוק היא הרבה יותר עוצמתית אצל הצדיק מהפיכת חשך לאור. לפעמים מסבירים^{נט} שזהו ההבדל בין חנוכה לפורים – בחנוכה הופכים חשך לאור, הכל אור, ובפורים הופכים את הטפה המרה למתיקות, "לבסומי" (לשון מתיקות), הופכים את המר למתוק. הטפה המרה היא גם כמו היפך החיים – להפוך מר למתוק הוא כמו להפוך מות לחיים^{נח}, תחית המתים (בחינת פורים^{נז}). הפיכת החשך לאור היא ביאת המשיח (בחינת חנוכה^{נט}). אבל חנוכה ופורים הם חגים דרבנן, ושרש הכל

נד שיעורי היו ניסן תש"פ – נדפסו ב"נפלאות" ואתחנן. נה פלח הרמון שמות, דרושי מגלת אסתר, ד"ה "ויבד". נו ראה גם מלכות ישראל ח"ב מאמר "המנהיגות וחוש הדיבור" (עמ' קטו) ובאריכות שם הערה נט ובמבחר שיעורי התבוננות ח"א עמ' 70-69 (ודוק גם באמרי בינה שער הציצית פט"ו).

נד ראה גם התוועדות פורים קטן ע"ד (פ"ד).

נח ראה שמואל"א טו, לב: "אכן סר מר המות".

נט ראה במאמר "עיקרי האמונה במעגל השנה" בספר אמונה ומודעות.

נא שמות כג, יד.

נב ראה חיי העולם הבא.

נג זהר ח"א ד, א.

יציאה מהגלות היא יציאה מהחשך לאור – "העם ההלכים בחשך" פתאום "ראו אור גדול"

"כי הם חיינו ואורך ימינו"^{סה}. אמרנו שמר למתוק הוא כמו מות לחיים – החיים הם דברי תורה והם ממתיקים את כל מרירות החיים. כל עצות התורה באות להמתיק את המר בחיים.

זהו הסבר חשוב – ה' גואל אותנו, ובכך הופך חשך לאור, וכאשר הוא נותן לנו תורה הוא הופך לנו את המר למתוק. הרי דברי תורה ערבים ומתוקים עד מאד – "מתוקים מדבש ונפת צופים"^{סז}. ועוד, כתוב שלפני מתן תורה כולם התרפאו – לא היה סומא, לא היה חרש, לא היה חגר^{סח}. רפואה היא המתקה. התורה היא חיים.

סוכות – משנאה לאהבה

אבל יש עוד אתהפכא, ששייכת לימים האלה – הפיכת את השנאה לאהבה. כשמדברים מה שנוגע לנו תכל"ס, נוגע לנו באמת, הפיכת השנאה לאהבה נשמעת הרבה יותר חשובה אפילו משני הדברים הקודמים. אנשים מלאים שנאה (לא סתם **אנשים** אותיות **שנאים**). שנאה היא מדה רעה מאד. אמנם גדר הצדיק הגמור בתניא^{סח} הוא היותו שונא את הרע בתכלית השנאה (והמייאוס, כהסברו ששנאה ומייאוס זהים לענין זה) – אך זו דוגמה איך לוקחים מדה שהיא רעה בעצם ומשתמשים בה בסטרא דקדושה. בכל אופן, חשוב לדעת שרגש השנאה – שאני שונא משהו – הוא רגש שלילי.

נחדד יותר: האמירה שצדיק שונא את הרע היא לא המצאה של התניא, זהו פסוק מפורש – "אהבי הוי' שנאו רע"^{סט}. גם בנביא עמוס יש ביטוי דומה – "שנאו רע ואהבו טוב"^{סז}. מכאן

סה ברכת "אהבת עולם" של ערבית.

סז תהלים יט, יא.

סח במדבר רבה ז, א.

סט פ"ו.

סז תהלים צד, י.

ע עמוס ה, טו. ורמז בפסוק השלם: "שנאו רע ואהבו טוב והציגו בשער משפט אולי יחנן הוי' אלהי צבאות שארית

צריך להיות בתורה – ובתורה יש שלש דגלים. צריכים עוד סוג של הפיכה – חוץ מהפיכת חשך לאור והפיכת מר למתוק. מה עוד יש? כתוב בחסידות עוד דבר. לא כתוב בהקשר שאמרנו, כשלישייה אחת, אבל

יש דרושים שלמים שמסבירים את האתהפכא לא בדימוי של חשך לאור ולא בדימוי של מר למתוק אלא בדימוי שלישי. אפשר לקחת את הדרוש-הווארט הזה ולהשלים את התמונה שאנחנו עכשיו בונים, שיש שלש דרגות של אתהפכא (כנגד שלש רגלים). כל ענין צריך שיהיו בו 'דריי דינים', לא רק 'צווי דינים' – צריך שלש דרגות של אתהפכא, ואז נוכל לכוון אותן כנגד החגים ולראות שסוג האתהפכא השלישי הוא חג הסוכות, עיקר זמן שמחתנו.

פסח ושבעות –

מחשך לאור ומחר למתוק

האתהפכא הראשונה, הפיכת חשך לאור, היא בפסח. הגלות נקראת חשך, כמו בברית בין הבתרים אצל אברהם אבינו^{סז}, שה' דימה את כל הגלויות – החל מגלות מצרים – לחשך אפלה. יציאה מהגלות היא יציאה מהחשך לאור – "העם ההלכים בחשך" פתאום "ראו אור גדול"^{סא}. לכן גאולה – גאולת מצרים, שכל הגאולות נקראו על שמה^{סב} – היא התחושה בנפש שיצאתי מחשך לאור.

האתהפכא השניה, הפיכת מר למתוק היא בשבעות, מתן תורה. לפני מתן תורה היינו במקום שנקרא "מרה"^{סג} – זו היתה ההכנה למתן תורה. שם כתוב השרש **מתק** פעם יחידה בתורה, "וימתקו המים"^{סד}. זו ההכנה למתן תורה,

סז בראשית טו, יב.

סא ישעיה ט, א.

סב בראשית רבה טז, ד.

סג שמות טו, כג.

סד שם שם, כה.

לאהוב. בתרבות של היום לא אוהבים לשנוא. לא שאין שנאה בעולם, יש אולי יותר שנאה – שנאה בין עמים, יש תחרות, יש עימות – אבל בראש (כל העולם שלנו הוא שטיפת מח) מקובל שהדבר הכי גרוע הוא לשנוא, רק לאהוב יש (על דרך 'לא להתייאש' רק לשמוח יש). יש בכך אמת, משהו נכון. לשם כך צריך להיות זמן מסוגל להפוך את השנאה – את כל מטען השנאה, כל מדה היא אנרגיה, מטען של כח – לאהבה. האתהפכא הזו שייכת ל"זמן שמחתנו". על

הסוכה כתוב ש"דאויין כל ישראל לישיב בסוכה אחת"^ג. איך כולם יכנסו לסוכה אחת? בסדה, נניח שבונים סוכה אחת שתכיל את כולם, אבל השאלה היא איך שני היהודים האלה נכנסים ביחד?! צריך "ופרוש עלינו סוכת שלומך". אמרנו שאתהפכא היא בינה, אבל צריך להיות "תרין ריעין דלא מתפרשין לעלמין"^ד – בבינה (שפנימיותה שמחה) חייבת להיות נקודת בטול (פנימיות החכמה). נקודת הבטול באה לידי ביטוי בעיקר באתהפכא של הפיכת השנאה לאהבה. אם אתה לא בטל – לא תהפוך את השנאה שלך למישהו לאהבה. "זמן שמחתנו" הוא – יותר מפסח ושבעות – זמן שקמים ורוקדים ומתחבקים, הזמן שהכי אוהבים, באהבה גלויה לעין. זהו החג שנועד להפוך את כל השנאות לאהבה – להפוך את השרש ש**נא** בחזרה ל**אנ"ש**, שכולם יהיו אנשי שלומנו, "ופרוש עלינו סוכת שלומך" (ואפילו ביחס לאומות העולם, בחג הסוכות מקריבים שבעים פרים כנגד שבעים אומות ובכך ממשיכים שפע פרנסה וכו' לאומות העולם^ה לכל השנה...).

אם כן, האתהפכא של חג המצות היא הפיכת החשך לאור והאתהפכא של מתן תורה היא הפיכת המר למתוק, המות לחיים, אבל האתהפכא עכשיו – שבמובן מסוים היא העיקר, ענין שלש השמחות שכתובות בזמן שמחתנו –

נלמד שהביטוי לכך שצדיק אוהב את ה' בתכלית הוא ששנוא את הרע בתכלית. כך צריך להיות כל הזמן? שנאת הרע ודאי נצרכת כל זמן שיש רע במציאות. אבל כאשר יקום היעוד של "ואת רוח הטמאה אעביר מן הארץ"^ו ולא יהיה יותר רע – אין יותר מה לשנוא. לכך צריך לשאוף. מה אני רוצה בחיים? אני מבקש מה' 'תעזור לי לשנוא את הרע' או 'תסלק מכאן את הרע, שלא יהיה יותר?' אם יסלק את הרע – ממילא לא צריך לשנוא את הרע, ואפשר להפוך את רגש

השנאה לאהבה. השאיפה שלי היא רצון פנימי ועצמי, שיש אצל כל יהודי, לאהוב את כולם, את כל מה שה' ברא (הרי "הכל ברא לכבודו"^ז, ממילא מובן שבעצם הכל טוב וממילא על הכל נאמר "ואהבו טוב").

זהו המסר של הדור שלנו – כל הטעויות והסטיות שיש בדור שלנו הן בגלל רגש בסיסי של אהבה להכל, שמיסודו הוא טוב מאד, משהו משיחי. לא צריך לשנוא

שום דבר – צריך לאהוב את כולם, את הכל, רק לאהוב, רק אהבה, אתהפכא שנאה לאהבה. איך מתיחסים היום לכל השנאות שלך? 'למה אתה שונא משהו? כנראה היתה לך טראומה בילדות, ובגלל הטראומה שלך אתה פוחד, חרד, ושונא משהו בחיים', וכל מיני הסברים כעין זה... לא שבאנו להצדיק את ההסברים האלה, רק להמחיש סממן מאד חשוב של הדור שלנו, שהוא תהליך לקראת משיח. פעם לא היה נורא לשנוא. כמו שאמרנו, יש רגש – צריך לשנוא וצריך

שנאת הרע

ודאי נצרכת כל זמן שיש רע במציאות. אבל כאשר יקום היעוד של "ואת רוח הטמאה אעביר מן הארץ" ולא יהיה יותר רע – אין יותר מה לשנוא. לכך צריך לשאוף

גג ע"פ סוכה כז, ב.

עד ראה זהר ח"ג רצ, ב; זהר ח"א קכג, א.

עה סוכה נה, ב.

יוסף" – היה פעמים יוסף!

עא זכריה יג, ב.

עב נוסח "שבע ברכות" וראה סיום מסכת אבות.

ענני הכבוד הם בזכות אהרן, ”אוהב שלום ורודף שלום אוהב את הבריות ומקרבת לתורה” – הוא הופך את השנאות, עושה שלום בין אדם לחברו ובין איש לאשתו. איך? הוא הופך את מטעני השנאה שיש ביניהם לאהבה

למתוק הוא שער הנון של הבינה דווקא, ש”מינה דינין מתעדין”. על ידי גילוי שער הנון של הבינה “פסקה זוהמתן”^{פג} ולולא החטא היו חיים לנצח, בטול מוחלט של עצם הרע, מלאך המות. בחג השבועות, “משה [חכמה, תורה צוה לנו משה]^{פד} זכה לבינה”^{פה} (שרש אמא עילאה שגבוה משרש אבא עילאה), וד”ל.

אם כן, מהו חג סוכות? כתוב בפירוש שסוכות הוא החג של הדעת – “למען ידעו דרתיכם כי בסכות הושבתי את בני ישראל בהוציאני אותם מארץ מצרים”^{פו}. לכן בכזית הראשון שאוכלים

בלילה הראשון צריך להלכה – יתכן שאפילו לעיכובא – לכוון “למען ידעו דרתיכם”, לדעת שהסוכה היא זכר לענני הכבוד^{פז}. ענני הכבוד הם בזכות אהרן^{פח}, “אוהב שלום ורודף שלום אוהב את הבריות ומקרבת לתורה”^{פט} – הוא הופך את השנאות, עושה שלום בין אדם לחברו ובין איש לאשתו, זהו הענין של סוכות. איך? הוא הופך את מטעני השנאה שיש ביניהם לאהבה (היינו כחו המיוחד של אהרן שבמספר קטן הוא אותיות אהבה, כנודע, כולו אומר אהבה, אך ורק אהבה). משה הופך את המר למתוק (במתן תורה) וגם את החשך לאור (ביציאת מצרים), אבל את השנאה לאהבה הופך בעיקר אהרן, שהיום היא האושפיזין שלו (עכשיו נכנסים לאושפיזין של יוסף הצדיק מתוך האושפיזין של אהרן הכהן).

פג שבת קמו, א.

פד אבות פ”א מ”א.

פה ראה ר”ה כא, ב; זח”ב קטו, א (ובנצוצי זהר שם).

פו ויקרא כג, מג.

פז ראה טושו”ע ובנו”כ (ובפרט ב”ח) ושו”ע אדה”ז או”ח תרכה וראה באריכות לקו”ש חל”ב עמ’ 140 ואילך.

פח תענית ט, א. ויקרא רבה כז, ו (ובכ”ד). זהר ח”א רסא, א (ובכ”ד).

פט אבות פ”א מי”ב.

כאשר כולם נמצאים באחדות, ופרוש עלינו סוכת שלומך”, “ראויים כל ישראל לישב בסוכה אחת”, היא דווקא על ידי הפיכת השנאה לאהבה, הפיכת כל הטינות בלב לאהבה, בחינת “ימינו תחבקני”^ש. יש ‘דינים’ בעולם רק כי אחד מסתכל בעין רעה על החבר – אם כולם היו מסתכלים בעין טובה אחד על השני לא היו דינים, כולם היו שלמים. כלומר, דין נובע משנאה במציאות, והזמן בו הופכים את השנאה לאהבה הוא עכשיו, בחג הסוכות.

שלש רגלים כנגד חב”ד

איך נכוון את שלשת סוגי ה”אתהפכא” לפי הספירות? אמרנו שאתהפכא שייכת לעולם הבריאה, העולם של השכל (מעל האתכפא ברגש, בעולם היצירה), לכן מתאים לכוון אותם כנגד חב”ד:

הפיכת חשך לאור היא בחכמה, שהיא ראשית הגילוי – “ברישא חשוכא והדר נהורא”^ט, “יהי אור”^{עח} בחכמה, “יום אחד”^{טט} של מעשה בראשית.

הפיכת מר למתוק, מות לחיים, היא בבינה – “מינה דינין מתעדין”^פ, ומצד הבינה האתהפכא. “תספרו חמשים יום”^{פא} הוא מצד הבינה – אכן “אורייתא מחכמה נפקת”^{פב}, אבל חג שבועות, יום החמשים, הוא תכלית הגילוי של חמשים שערי בינה. הכח להפוך מר

עו שה”ש ב, ו.

עז שבת עז, ב.

עח בראשית א, ג.

עט שם פסוק ה.

פ ראה זהר ח”א קנא, א; ע”ח שי”ג פ”ח; שם שי”ד פ”ב.

פא ויקרא כג, טז.

פב זהר ח”ב קכא, א. וראה שם פה, א.

(369) – הכל יחד עולה 1690. זהו יחוד מושלם בקבלה – הוי' פעמים אֲדֹנִי, י"פ 13 ברבוע שהוא כפל של שם הוי' (26) ושם אֲדֹנִי (65), "יחודא שלים".

כדי לחזק את הרמז, "על פי שני עדים", רק ראשי התיבות – אור חשך מר מתוק שנאה אהבה – עולים 390, יה פעמים הוי'. הכל יחד עולה אֲדֹנִי פעמים הוי' ורק ראשי התיבות עולים יה פעמים הוי' שהם 1 פעמים אֲדֹנִי (כלומר, הערך הממוצע של כל ראש תיבה הוא אֲדֹנִי, וממילא אמצעי וסופי תבות עולים כ"פ אֲדֹנִי). רמז מאד יפה – תן לחכם ויחכם עוד.

עד כאן דרוש אחד. אפשר לעשות הפסקת ניגונים.

צ דברים יט, טו.

בכל אופן, זהו דרוש מאד חשוב של שלש האתהפכות, כנגד חב"ד – חב"ד שבמוחין דאמא, ששם עבודת האתהפכא בכלל. סוכות הוא התכל"ס, הדעת.

ולסיכום:

פסח	מחשך לאור	חכמה
שבועות	ממר למתוק	בינה
סוכות	משנאה לאהבה	דעת

חיתום הרמז

ידוע אצלנו שאם המבנה מוצלח ושלם, הדבר בא לידי ביטוי ברמזים יפים. עלו לנו שלשה זוגות מושגים – אור-חשך (בחכמה), מר-מתוק (בבינה), שנאה-אהבה (בדעת). נחשב אותם: אור-חשך (535), מר-מתוק (786), שנאה-אהבה

הלומד על מְנַת לַעֲשׂוֹת | צידה לדרך

- ♦ ב"עבדו את הוי' בשמחה" כל השנה השמחה נסתרת בלב ובחגים – ששיאם "זמן שמחתנו" – השמחה מתגלה.
- ♦ תכלית השמחה היא היפוך – לעשות 'קוֹלָע' – השמחה מביאה לאתהפכא.
- ♦ מתוך שמחה פועלים "להפוך את העולם היום!".
- ♦ בסיס העבודה – לישראל ולאומות – הוא יראת המלכות שחיצוניותה יראת העונש.
- ♦ השלום מתפשט לעולם מיחוד יסוד ומלכות בתוכנו – "שלומה של מלכות".
- ♦ האתכפיא היצירתית עוסקת במדות הלב ויצריו.
- ♦ באים לצדיק לבקש ממנו לעשות בקרבי אתהפכא.
- ♦ אפשר להמתיק דינים על ידי פעולה במעשה, בדבור ואפילו רק במחשבה.
- ♦ הצדיק הגמור ממשיך חסדים בעצם מציאותו – כחי ושלם בעצם – ללא כל פעולה.
- ♦ התקשרות-השקה לצדיק גמור פועלת ישועות בדרך ממילא ומפנה את החסיד לעיסוק ב'מבצעים' בלבד.
- ♦ הגאולה היא הפיכת חשך לאור והתורה היא הפיכת מר למתוק.
- ♦ כשיש רע נדרשת שנאה, אך השאיפה היא לבטל את הרע ולא להזדקק יותר לשנאה.
- ♦ מהנטיה של דורנו להוקעת השנאה ודרישת אהבה בלבד נובעות רוב הסטיות היום – אך היא חלק ממהלך משיחי שיש בו אמת.
- ♦ כל הדינים בעולם נובעים משנאה והסתכלות שלילית בין אנשים.
- ♦ עבודת סוכות היא "ופרוש עלינו סכת שלומך" – הכנסת כל האנשים השנאים לאנשי-שלומנו.

שיעור

לעילוי נשמת ר' משה־צבי סגל ע"ה ור' אשר פריינד זצ"ל

שנת תשועה

קיצור מהלך השיעור

יום כיפור הוא היארצייט של **רבי משה־צבי סגל** ע"ה – מורו־חמיו של הרב גינזבורג שליט"א וה'גיבור' שלו (כהוראת הרבי מליובאוויטש אליו, שיש לו ללמוד מדרכי חמיו בעניני ציבור). מוצאי יום כיפור הוא היארצייט של **רבי אשר פריינד** זצ"ל, הצדיק הירושלמי, שהיה ה'משפיע' של הרב גינזבורג בראשית דרכו. במוצאי יום כיפור אמר הרב דברים קצרים השייכים לדמותם – **פרק א** עוסק ב**אומץ הלב** אותו יש ללמוד מהרב סגל ו**פרק ב** הוא הרחבה של רמז חשוב של שנת **תשפ"א** – **התשועה** האלקית לה נזכה דווקא באמצעות **עבודתנו־מלחמתנו מלמטה** – בהשראת שתי הדמויות ה'לוחמות' הללו.

א. "היום תאמצנו"

חשיבות אומץ הלב

בסיום מוסף, גם בר"ה וגם ביו"כ, אומרים "היום תאמצנו" – שיא של שמחה והתלהבות. מבקשים שה' יתן לנו אומץ לב^א. בהקדמת "סוד הוי' ליראיו"^ב כתבנו ש**אמץ** הוא נוטריקון **אמונת־צדיקים**. מענין שב"על חטא", שזה עתה

נרשם ע"י איתיל גלעד^ד. לא מוגה. מוצאי יו"כ תשפ"א – הר הזיתים.

א השרש **אמץ** עולה 131 ואם כותבים מלא, **אומץ** (או **אמוץ**, כדלקמן) עולה 137, אותיות **מוצא**, מספר מאד חשוב כידוע. אם מוסיפים **לב** – **אומץ לב**, ר"ת א"ל (שם שבע"ה נדבר עליו בהמשך) – כבר שוה 169, 13 (אהבה, אחד) ברבוע ("אל אחד").

ב בהקדמת סוד ה' ליראיו הערה יג.

אמרנו כמה וכמה פעמים ביום הקדוש, ה"על חטא" השני (סיום ה'זוג' הראשון של האות **א**) הוא "ועל חטא שחטאנו לפניך באמוץ הלב". מענין שאומץ יכול להיות הכי טוב, "היום תאמצנו", וגם ראשית ה"על חטא" – הראשון הוא "באנס וברצון", משהו כללי, אבל הענין הראשון שהוא פרט חזק הוא השני, המשלים, "ועל חטא שחטאנו לפניך באמוץ הלב".

השווער היה אדם אמיץ – זו הזכות המיוחדת שלו, האומץ. האומץ בא לידי ביטוי בתקיעת השופר המפורסמת, בה הוא פתח את המרד נגד הבריטים. במדה מסוימת, בזכות אותה הכרזת מרד אמיצה אנחנו נמצאים פה –

מאוד^ד. צריך לאמץ מאד את מה הדעת ואת הלב כדי לדעת את ה' באמת. אסור לרגע להסיח את הדעת, כמבואר שם. יש בריכוז-צמצום כזה גבורה אדירה, לשמו צריך האדם להיות "גבור הכובש את יצרו"^ה.

כל אלה דוגמאות לאמוץ (ולא רק אומץ) חיובי. אף על פי כן, כך מתחיל ה"על חטא". אם כן, היות שבכלל אומץ לב הוא דבר טוב, הכי טוב, ראוי לפרש (בדרך צחות עכ"פ) גם את ה"על חטא" הפוך – שהחטא (לשון חסרון) הוא שלא היה לנו מספיק אומץ לב.

זכות תקיעת השופר

כעת, אנו זוכים להיות כאן ליד השווער – דווקא ביום שלו. הרבי כתב לו מכתב שהזכות הכי גדולה שלו היא תקיעת שופר, ולכן שלא יעזוב את הארץ ביום כיפור (בימים נוראים) – הוא צריך להיות כאן ביום שלו, יום כיפור ולקיים את מנהגו לתקוע מדי שנה (ליד הכותל) בסיום תפלת נעילה. הוא זכה שגם ההילולא, עלית הנשמה שלו לגנוזי מרומים, היתה בעיצומו של יום הכיפורים.

כשאנחנו פה, נכוון שנזכה לאומץ לב (טבעי,

ובזכותה הדברים יגיעו הלאה עד שיבוא מלך המשיח ויתקע בשופר גדול, תיכף ומיד ממש. הכל מתחיל מאומץ – אם אין אומץ אין כלום.

"על חטא שחטאנו לפניך באמוץ הלב"

לאור זה, אם בכל אופן רוצים להפוך את ה"על חטא" הזה – צריך להסביר ש"ועל חטא שחטאנו לפניך באמוץ הלב" היינו שלא היה לנו מספיק אומץ לב, זהו החטא הכי גדול.

כמובן, הפשט שם שאדם מאמץ-מקשה את לבו שלא לקבל על צוארו עול מלכות שמים (אפילו בדקדוק אחד של תורה) – זהו אומץ הלב הרע. אבל בכלל, אם סתם אומרים אומץ לב – ואיני יודע אם הוא שייך ל"על חטא" או ל"היום תאמצנו" – חושבים על משהו חיובי.

בפשטות, יש הבדל בין אומץ-לב לאמוץ-הלב – אומץ-לב משמע תכונה טבעית ואילו אמוץ-לב

משמע פעולה רצונית. אך ידוע שבשעת מלחמה ישנה מצוה מיוחדת בתורה לאמץ את הלב במודע, לא לפחד^ז. זהו גם יסוד דרך החסידות, כפי שלימד אותנו מורנו הבעל שם טוב – לא לפחד כלל משום דבר שבעולם רק מהשי"ת, היינו אמוץ הלב דווקא.

ודוגמה נוספת לאמוץ הלב החיובי: בספר התניא הדעת מוגדרת כ"קשר אמיץ וחזק

בתקיעת השופר
המפורסמת,
בה הוא פתח
את המרד נגד
הבריטים. במדה
מסוימת, בזכות
אותה הכרזת
מרד אמיצה
אנחנו נמצאים
פה – ובזכותה
הדברים יגיעו
הלאה עד שיבוא
מלך המשיח
ויתקע בשופר
גדול, תיכף ומיד
ממש

ד פ"ג.

ה אבות פ"ד מ"א.

ו היום מדברים גם על אמוץ ילדים (אכן הרבה צדיקים אימצו גידולי יתומים בביתם), אך במקורות לאמץ ילד היינו לחנך את הילד להתאמץ ולהתרכז בלימודו ועבודתו את השי"ת, וכמו שמומחש בסיפור הבא (אמרי מנחם פרשת חוקת):

כמסופר על כ"ק מרן אדמו"ר הזקן מווארקא זצלה"ה זי"ע, שאחרי שבחן פעם את בנו הרה"ק מאמשינוב זצלה"ה זי"ע בילדותו אמר לו "מען דארף צו וועלן לערנען" [צריך לרצות ללמוד]. בשבוע הבא התאמץ הילד יותר בלימוד התורה אולם גם בפעם הזאת לאחר שבחנו שנית אמר לו שוב "מען דארף צו וועלן לערנען", וכך היה כמה פעמים, עד שהמלמד לא התאפק עוד ואמר לרבי, מה אתם רוצים ממנו, הלא הוא מתאמץ הרבה בעסק התורה, ענהו רבינו הקדוש זצלה"ה באמרו "וועלן לערנען הייסט אז מען וויל נישט קיין שום זאך נאר לערנען" [לרצות ללמוד פירוש שלא רוצים שום דבר אחר חוץ מאשר ללמוד]. היינו כי אם רוצים דבר נוסף, זה מפריע כבר לקבל התורה שהיא שכל אלקי.

שיש בדיוק יג פעמים "תשועה" בתנ"ך.

פסוק אחד מבין היג אמרנו בימים הנוראים – "הנותן תשועה למלכים"^{יב}, הפסוק האחרון לפני תפלת מוסף גם בר"ה וגם ביו"כ, תשועה ומלכות יחד, "כתר עליון איהו כתר מלכות"^{יג}. שוב, זהו

אחד מ־יג הפסוקים של תשועה בתנ"ך.

תשועה מה' כשאנו נלחמים

דברנו על כך שיש תשועה ויש ישועה. בדרך כלל כתוב ישועה, אבל יש גם הרבה פעמים בתנ"ך את המלה "תשועה". לדוגמה, בפסוק המפורסם – שחזור פעמיים במשלי – "ותשועה רבב יועץ"^{יד} (לא אחד מ־יג ה"תשועה", כי בתוספת ו). שתי הופעות של "תשועה" – שכן מה־יג – הן בדברי אלישע הנביא שעושה סימן לנבואתו, "חץ תשועה להוי' וחץ תשועה בארם"^{טו}. הפסוק הזה יעזור לנו להבין מה ההבדל בין תשועה לישועה.

אחד הפסוקים העיקריים של ישועה מופיע לפני קריעת ים סוף – "התיצבו וראו את ישועת הוי' אשר יעשה לכם היום... הוי' ילחם לכם ואתם תחֲשֹׁן"^{טז}. ישועה היא "בעתיקא תליא מילתא"^{יז}, אתערותא דלעילא בלי אתערותא דלתתא. לעומת זאת, רוב הופעות ה"תשועה" ב־ת – כמו ת ה"התפעל" – הן בהקשר למלחמה. בקריעת ים סוף אסור לנו להלחם, "לא תתער מידי"^{יח}, הכל מלמעלה – צריך רק לראות את ישועת ה' "ואתם תחֲשֹׁן". אבל כל התשועות הן מענה שה' באמת מושיע אותנו

"ועל חטא"

שחטאנו לפניך
באמוץ הלב"^{יט}
היינו שלא היה לנו
מספיק אומץ לב,
זהו החטא הכי
גדול

וגם כח נפשי לאמץ את לבבנו במודע, כנ"ל). אם יש לנו איזה חטא כל שהוא – החטא הוא שלא היה לנו מספיק אומץ לב. במחשבה הזו אפשר ללכת לקברו.

[אחרי אמירת כל הפרקים וקדיש:]

כעת אפשר לתקוע בשופר, הענין שלו.

[תקעו תקיעה גדולה.]

כאשר השווער שכב על ערש דווי בקש ממני לשיר לו ניגון פולטבה. הוא גדל בפולטבה, שיחק עם נכדו של הרב מרדכי מפולטבה תחת השלחן של הסבא (בזמן שלמד חברותא עם אביו, ר' אברהם מרדכי ע"ה), ומאד אהב את הניגון. נשיר אותו.

ב. שנת תשועה

מסורת "תשועה"

אפשר לומר שהרמז העיקרי של שנת תשפ"א

הוא **תשועה**. נעשה לו כעת השלמה חשובה: המלה "תשועה" – בלי אות שימוש, לא בתחלה ולא בסוף – מופיעה בדיוק יג פעמים בתנ"ך. יג הוא סוד יג מדות הרחמים. **תשועה** היא גילוי **שע** נהורין – "אור פני מלך חיים"^כ של יג תיקוני דיקנא, התיקון השביעי בפרט (מרכז ה־יג, סוד השבת, כידוע^{כא}), תיקון "ואמת". זהו התיקון העיקרי ("חותמו של הקב"ה אמת"^{כב}), אבל הוא כולל את כל ה־יג, ויש כאן מסורה יפה

ז פרצוף הרמזים נלמד בשיעור מוצש"ק כ"ג אלול תש"פ ותקציר שלו פורסם בגליון ר"ה תשפ"א.

ח משלי טז, טו.

ט ראה זח"ג רלב, א; ע"ח ש"ה פ"ה; פע"ח שער השבת פ"כ; אור תורה בהר אות קכב; וצור החיים (חומש היכל הברכה) מצוה לא והנסמן שם (ובאריכות במהדורת באר אליהו); קול יעקב (מבעל מלוא הרועים) קרח ד"ה "ויפנו אל אהל מועד" (וראה גם שערי אהבה ורצון מאמר "סוד השבע והשלש עשרה" ובבאור ב).

י שמות לד, ו.

יא שבת נה, א; ירושלמי סנהדרין פ"א ה"א.

יב תהלים קמד, י.

יג הקדמת תקו"ז, א ("פתח אליהו").

יד משלי יא, יד; כד, ו.

טו מלכים ב, יג, ז.

טז שמות יד, יג'ד.

יז זהר ח"ב מח, א (וראה שם נב, ב).

יח שם מז, ב.

התשועה היא עם אתערותא שלנו. בכלל, המדקדקים מתלבטים^כ מה השרש של תשועה – **ישע** (לשון ישועה) או **שוע** (לשון שועה). שועה לה' היא בפירוש אתערותא דלתתא, ולפי זה תשועה היינו פנית-ענית ה' לשועת האדם. באמת, בתוך התשועה יש את שניהם – שרש **שוע** מלמטה ואז שרש **ישע** מלמעלה.^{כא}

תכלית החיים – מלחמה

הפרק הזה הוא לכבוד ר' אשר – שבזכות הצדיקים נזכה לתשועה כתשובה מלמעלה למלחמה שלנו. למה מתאים לר' אשר? אצל ר' אשר לא היה שום דבר בלי מלחמה – בלי מלחמות בחיים איז גארנישט ווערט, לא שוה כלום בלי מלחמות. החיים הם מלחמה – כך כתוב גם בתניא.^{כב} כל מה שר' אשר אמר כתוב בתניא. למדתי תניא לפני כן, אבל לפני שהכרתי את ר' אשר לא הבנתי לנכון מה שכתוב שם, לא הפנמתי באמת את הדברים. אי אפשר להבין מה כתוב ולהפנים, אפילו שהדברים כתובים שחור על גבי לבן. צריך לשמוע זאת חי (כמו שגם כותב אדמו"ר הזקן בהקדמת ספר התניא, "ומי שדעתו קצרה להבין דבר עצה מתוך קונטרסים אלו יפרש שיחתו לפני הגדולים שבעירו והם יבוננוהו", ורומז שלא סגי בלא הא).

שוב, החיים שלנו הם מלחמה, ואם אתה יוצא לקרב – חילי בית דוד – זוכים לתשועה מלמעלה. זה עיקר המסר של השנה הזו. זכותו יגן עלינו ועל כל ישראל אמן.

– כאשר אנחנו עושים משהו. מלחמה היא לא סתם לעשות משהו – היא מסירות נפש. יש חיילים והולכים על מסירות נפש ואתה ה' עושה לנו תשועה. כך ברוב הפעמים, כמו "חץ תשועה להוי" – "תשועה להוי", אבל בהקשר של מלחמה שאנו עושים.

בדיוק הפוך מקריעת ים סוף. וכן "ותשועה ברב יועץ" היינו תשועת ה' אבל דווקא במקום ש"עצה טובה קמשמע לך" – צריכים להתייעץ מה עלינו לעשות בענין. זה כי האות **ת** ב"תשועה" היא גופא אתערותא דלתתא. **ת** של התפעל, ובכל התפעל אני נמצא (תו לשון סימן, "אנא סימנא בעלמא"^{כט}, **ת** על שם הרשימו של ה' בי). בתשועה יש משמעות של התפעל שלי, אבל ה' עושה ועונה לי בתשועה. זהו פשט. מה המשמעות לגבי השנה שלנו? שאמנם אנחנו

צריכים להלחם, אבל ה' יעשה לנו תשועה. צריך לקחת בחשבון שאנחנו חיילים – כל התמימים חילי בית דוד – וצריך לצאת לקרב. עוד לפני כן צריך לעשות אימונים, לירות כמה חיצים ולומר "חץ תשועה להוי" וחץ תשועה באדם". ה' יעשה לנו תשועה, לא ישועה. אמנם ראינו ש**ישועה** (391) היא בדיוק הנקודה האמצעית של **תשועה** (781) – פלא, אין שום סבה לכך – אז יש בתוך התשועה גם את הישועה, אבל בכל אופן

כל מה שר' אשר
אמר כתוב בתניא.
למדתי תניא
לפני כן, אבל
לפני שהכרתי
את ר' אשר לא
הבנתי לנכון מה
שכתוב שם, לא
הפנמתי באמת
את הדברים. אי
אפשר להבין מה
כתוב ולהפנים,
אפילו שהדברים
כתובים שחור
על גבי לבן. צריך
לשמוע זאת חי

כ ראה ספר השרשים לרד"ק בשני השרשים. כא ונהג, הערך הממוצע של שני השרשים, **ישע שוע** הוא **חשמל**, ופירשו חז"ל "עתים חשות עתים ממללות" (חגיגה יג, ב) – "עתים חשות" היינו הבחינה של "ואתם תחרשון" מול "ישועת הוי" ו"עתים ממללות" בשועה לה' מקרב איש ולב עמוק.

כב ראה פט"ו ופ"ל.

כט זרה ח"א רכה, א.

בהושענא רבה הסתלק תלמיד וידיד ותיק, בעל המנגן החסידי הרה"ח דוד־רפאל פיינשיל (בן עמי) - מראשוני עולם התשובה, שעשה דרך מהישוב נהלל עד לתוככי חסידות ברסלב. לזכרו הבאנו את דברי הניחומים של הרב למשפחתו, דברים שכתב עליו הרב בפרוייקט המוזיקאלי המשותף האחרון שלהם (שר' דדי ראה בו את שירת חייו), שיעור על נגינה חסידית שנמסר בהשגחה פרטית בסוכות ומתאים לתיאור עבודת הנגינה שלו והתבוננות לזכרו לכבוד שבת בראשית בתורה בלקוטי מוהר"ן.

שיעור

ניחום אבלים על הרה"ח דוד רפאל (דדי) פיינשיל (בן עמי) ע"ה

העיקר, כמובן, הוא השירה שלו. כל חג הסוכות הוא שירי שמחה, "זמן שמחתנו", ובהושענא־רבה חוץ מהשמחה יש גם רצינות – הפתקא טבא, החתימה של כל הימים הנוראים והטובים של חדש תשרי. ידוע שהנגינה החסידית היא גם שמחה וגם געגועים, השתפכות הנפש. בשני הדברים דדי היה מצוין, ובפרט בענין של השתפכות הנפש – ממש להוציא את נקודת האמת הפנימית מהלב שלו.

המדה שהוא הכי הצטיין בה היא מדת האמת – הוא חפש את האמת. לא היה חשוב לו שום דבר אחר – רק למצוא את האמת. כל הזמן הוא חתר לאמת, הוא אהב את כולם, אבל הוא חפש את דרך האמת – דרך האמת שלו, לפי שרש הנשמה שלו – והוא מצא.

כתוב "והחי יתן אל לבו"^ג – שצריך ללמוד ממנו. הלימוד העיקרי שעלינו ללמוד ממנו הוא שהולכים על האמת – לא מוותרים. מתוך אהבת ישראל, ממש לכולם, שכולנו חברים, כולנו אחים, יָעִים – ויש אמת, כמו שכתוב "והאמת והשלום אהבו"^ד.

יש עוד משהו, מאד חשוב בעיני – הסיפור שלנו יחד, שנשענו להיות יחד עם החיילים ולעודד אותם במלחמת יום כיפור. הצטרפתי בתור העוזר

ניצוץ דוד

דדי ואני קשורים נפשית עשרות שנים – כמעט חמישים שנה, מאז שהוא התחיל להתעניין ולהתקרב לאידישקייט, לה' יתברך ולחסידות. כל הזמן אנחנו בקשר של אחוה, גם בעיני השירה שלו. הוא בודאי סיפר סיפורים – אני גם רוצה לשמוע מכם. מצוה שתספרו עליו.

מה שמאד מדבר אלי – תאריך ההסתלקות שלו, הושענא־רבה, האושפיזין של דוד.

יש פה כמה וכמה דברים – שהתבוננתי בהם מאז שקבלתי את הבשורה הלא־טובה – שמקשרים את אבא לדוד המלך, עד כדי כך שמונח חזק בראש שלי שהוא ניצוץ של דוד מלך ישראל, "נעים זמרות ישראל"^א: קוראים לו דוד, ודוד חי שבעים שנה, "ימי שנותינו בהם שבעים שנה"^ב – והוא בן שבעים שנה – ותאריך ההסתלקות שלו הוא האושפיזין של דוד.

^גנפשם (מהקלטה) ע"י איתאל גלעדי. לא מוגה. אור לכ"ה תשרי תשפ"א – טלפונים.

^א שמואל"ב כג, א.

^ב תהלים צ"י.

^ג קהלת ז, ב.

^ד זכריה ח, י"ט.

בכל אופן, יש כל כך הרבה דברים כאן קשורים – החג, האושפיזין, ושבשירה שלו יש הרבה השתפכות הנפש ושמחה, והשם שלו והגיל שלו – שממש רואים שיש כאן התנוצצות של דוד מלכא משיחא. שנלמד ממנו, מהאמת שלו, ושנוכה בקרוב ממש ל"הקיצו ורגנו שוכני עפר"¹ והוא בתוכם, שנוכה ל"דוד מלכא משיחא"², "דוד מלך ישראל חי וקים"³, שנקבל את החיות שלו, שימשיך לחיות בתוכנו, שיקבל נחת מכל הצאצאים שלו, כן ירבו, עד ביאת ינון, עד ביאת משיח צדקנו, תיכף ומיד ממש.

שה' יתברך, המקום ינחם אתכם בתוך כל שאר אבלי ציון וירושלים, ומכאן ולהבא אך טוב וחסד ימצא אתכם כל הימים. אשמח לשמוע מכם בשורות טובות. שתהיינה רק בשורות טובות. הוא כעת מסתכל מלמעלה על המשפחה ועל כל עם ישראל – שיצטרף לכל הצדיקים למעלה להביא את המשיח.

1 ישעיה כו, יט.

2 ירושלמי ברכות פ"ב ה"ד; זהר ח"א פב, ב.

3 ר"ה כה, א.

הוא היה שייך ללהקה צבאית ובזכות זה היתה לנו רשות להכנס ולהגיע עד לחזית ממש – הגענו בערב הקרב המכריע. הבאנו סוכה ניידת וארבעת המינים. בלילה שלפני הקרב ישבנו עם אריק שרון בבונקר שלו עמוק מתחת לאדמה בתור שלוחי הרבי מליובאוויטש, שהוא מאד מאד העריך ואף בכה ממש לשמע שמו. אחרי הנצחון המכריע במלחמה, כשהוא רק הרים את ראשו מהטנק שלו הבאנו לו את הלולב והוא ברך. הכל בזכות דדי. כתוב "אין לך אדם שאין לו שעה"⁴ – לכל אדם יש שעה מיוחדת בחיים. אצל הרבה אנשים זה דווקא בצעירות שלהם, ואחר כך יש ממנה רושם – רשימו – שנמשך כל החיים. אצלו, מכיון שהיה לי חלק בזה, אני רואה את השעה שלו בחג הסוכות – במבצע שעשינו יחד. הוא פעל רק מתוך אהבת ישראל – 'איך יתכן שיש אחים שנלחמים, וגם הרבה נפלו שם, ושאיני לא שם?! אני חייב להיות שם אתם יחד!'. זכיתי אני להצטרף אליו.

4 אבות פ"ד מ"ג.

מתוך עטיפת הדיסק 'בוקע חלוני רקיע':

"וְעֵתָהּ קָחוּ לִי מִנְּגִן וְהִיא כְּנָנִן הַמְּנַגֵּן וְתִהְיֶה עֲלָיו יַד הוֹי" (מלכים-ב, ג, טו).

הנגינה מלוא את השירה, "כל בעלי השיר יוצאים בשיר ונמשכים בשיר" - שירה שיש בה "רצוא ושוב" תמיד, "רצוא" של געגועי הנפש המשתפכת אל חיק אביה שבשמים, ו"שוב" מתוך שמחה וטוב לבב על שזכינו להיות "ישראל עם קרובו" וללכת לאור תורתו ומצוותיו יתברך.

"וְעֵתָהּ" - "אין ועתה אלא תשובה", הנגינה מביאה לתשובה, "מקרב איש ולב עמוק", ותשובה מביאה גאולה לעולם.

הנגינה היא הכלי להשראת רוח הקודש, "וּנְבְּאוּ בְּיָיֶכֶם וּבְנוֹתֵיכֶם", מסימני דור הגאולה.

בניגון אמתי, לא רק האדם מנגן אלא יד ה' מנגנת עליו, "כְּנָנִן [ה' על] הַמְּנַגֵּן", יד ה' מתלבשת בידי האדם כמו שהאבות הם המרכבה לשכינה.

"כְּנָנִן הַמְּנַגֵּן" - נגינה אמיתית, מתוך השראה, כמו מתנגנת מעצמה, במודעות טבעית זורמת - מודעות של גאולה.

וְעֵתָהּ קָחוּ לִי מִנְּגִן וְהִיא כְּנָנִן הַמְּנַגֵּן וְתִהְיֶה עֲלָיו יַד הוֹי' = יד פעמים נגינה.

הניגונים שבאלבום זה יוצאים מן הלב של ידיד נפשי ר' דוד רפאל נ"ו, וחזקה שדברים היוצאים מן הלב נכנסים אל הלב ופועלים את פעולתם, לעורר את לב ישראל לשוב בגעגועים ובשמחה אל חיק אבינו שבשמים, וכך לזכות בקרוב ממש לגאולה האמיתית והשלמה על ידי משיח צדקנו אמון כן יהי רצון.

שיעור

סוד הנגינה החסידית

לשיר מיש לאין

קיצור מהלך השיעור

בחג הסוכות נחגגה השקת דיסקי־כפול חדש של בעל המנגן ר' יוסף גוטמן לווית – **"שירת השמש והירח"** – הכולל 24 ניגונים של הרב גינזבורג שליט"א. לכבוד ההשקה הסביר הרב בקיצור ובעומק את סודה של **הנגינה החסידית**, המביאה לידי ביטוי את **שירת הבריאה** כולה – חזרת היש' של הבריאה לדבקות ב'אין' האלקי.

דבור ושירה – הבעת היש' (אהבה) וה'אין' (תענוג)

הוא קולמוס הנפש, הוא נותן ביטוי לעומקים של הנפש. עומקי הנפש אינם רק דרגות המודע שלנו – הרגש או השכל שלנו – אלא דרגות הלא־מודע, העל־מודע, של הנשמה. השתמשנו בשתי מלים – "יש" ו"אין". הבעת רגשות הלב הוא ביטוי של 'יש'. התמצית של יהודי היא 'אוהב' – הוא אוהב את בורא העולם, הוא אוהב את בני עמו, הוא אוהב את התורה שה' נתן לנו, הוא אוהב את ארץ ישראל, הארץ שה' נתן לנו. הדבור מבטא את רגשות הלב, שעיקרן הוא רגש האהבה. על אהבה נאמר "יש מי שאוהב"¹, וכן ביחס לשאר מדות הלב, כולן הבעת ה"יש" של האדם.

אבל כאשר שרים לה' – וכל נברא שר לה' – את כל הבריאה ה' ברא יש מאין, והשירה לה'

כתוב² שהיכל הנגינה סמוך להיכל התשובה, השיבה לה' – ההתקשרות והדבקות באלקות. כדי לדבוק בה' צריך לשיר לו. כאשר שרים לה' מחזירים את מציאות היש' ל'אין' הקדמון שלו. אדמו"ר הזקן, הרבי הראשון של חב"ד, הסביר מהו ההבדל בין דבור לבין שירה ונגינה. הוא אמר³ שכל אחד מהם הוא קולמוס, כלי הבעה: הדבור הוא קולמוס הלב, הוא נותן ציור וביטוי למדות הלב ובראשן למדת האהבה שבלב. אבל ניגון הוא יותר גבוה, יותר פנימי מדבור,

נרשם ע"י איתאל גלעדי. לא מוגה. הקלטה לערב השקה לדיסק 'שירת השמש והירח' – אנגלית. אור לח"י תשרי תשפ"א.

א ראה תקו"ד יא (כו, ב).

ב שיחת א' דחה"ש תש"ב סעיף א (סה"ש תש"ב עמ' 122).

ג ראה תניא פל"ה.

אמנות השירה), ב"צל" האין האלוקי שהוא ה"מזל לישראל".

עבודת הנגינה במקדש – שמחה מתוך געגוע

יש שני סוגי נגינה – ניגוני געגועים (המביעים את תחושת־שאיפת הנפש עד שלא מגיעים ליעד, "עד ולא עד בכלל" – עד שלא מגיעים מתגעגעים) וניגוני שמחה (תוך תחושת ההגעה ליעד, "עד ועד בכלל").

אנחנו בחג הסוכות (לאחר הימים הנוראים, ימי ההכנה לתכלית חגי תשרי), "זמן שמחתנו" – זמן מיוחד של ניגוני שמחה וריקודים. שמחה היא המצוה המיוחדת של סוכות והשמחה המיוחדת בחג היא "שמחת בית השואבה", שקיימו במקדש, עליה נאמר ש"כל מי שלא ראה את שמחת בית השואבה לא ראה שמחה מימיו"^א. היעד של העם היהודי (וכן של מלך המשיח) – **משיח** אותיות **ישמח**^ב – דווקא כאשר "בונה מקדש במקומו"^ג וכו' אז נודע ונקבע שהוא "משיח ודאי", שהגיע ליעד) הוא להגיע לבית המקדש ושם לעבוד את ה' בשמחה, כמו שכתוב "עבדו את ה' בשמחה באו לפני ברננה"^ד.

השירה היא חלק עיקרי של עבודת ה' בבית המקדש – הלויים שרו במקדש. כתוב שכאשר יבוא משיח, במהרה בימינו, הלויים, המשוררים, יעלו מעל הכהנים^ה. בשירה שלהם, הלויים לוקחים את הישות שלנו (ה'אגו' שלנו), ומחזירים אותה לאין (מחזירים את ה"אני" שלנו לאין). כאשר זוכים לשוב לאין הנפש מתמלאת בתענוג מופלא, היא חווה שלווה מוחלטת, שלום מוחלט. כולנו רוצים שלום, כולנו

היא הקיום ותנועת החיים ("כל חי מתנוועע"^ו) של כל נברא, הנה תנועה זו עצמה היא הדחף והתשוקה של הנברא לחזור אל האין, לחזור ממצב הישות שלו למצב האין הקדום שבו היה כלול בתוך ה' (שהרי "ממך הכל"^ז). עבור הנשמה השיבה ל"אין" היא החוויה הכי פנימית של שלווה, שלום ותענוג אלקי.

בקבלה תענוג אלקי מזוהה עם הראש השני של הכתר, "רישא דאין"^ח. לשם מגיעים כאשר שרים. נמצא, אם כן, שהתענוג הוא אין והאהבה היא יש, וממילא ההתהוות התמידית יש מאין היא בסוד "מה יפית ומה נעמת אהבה בתענוגים"^ט.

צלילי הצל

הסוכה של חג הסוכות רומזת לבית המקדש שנקרא "סוכת שלום", "ויהי בשלם סוכו"^י. "ראויים כל ישראל לישוב בסוכה אחת"^{יא} – הסוכה (המקדש) מאחדת את כולנו על ידי שהיא מביאה

אותנו למדת אין. בסוכה אנו יושבים ב"צל" דמהימנותא" (צל האמונה), האמונה הטהורה שה' הוא הכל והכל ה' ו"כולא קמיה כלא חשיב", הכל אין לפני־בתוך ה', התענוג הכי גדול שיכול להיות. הנה, ה"שער" "צל" הוא השער של "צליל", צלילי נגינה – כל צליל מושיב אותנו בצל הסוכה, בצל האמונה (גם מלשון אמנות,

השירה לה' היא הקיום ותנועת החיים, הדחף והתשוקה של הנברא לחזור אל האין

ד ספר מפתח הרעיון לרבי אברהם אבולעפיא בסופו (אות ת).

ה דברי הימים א כט, יד.

ו סוד ה' לראיו ש"א פ"א ובנספח "ג" רישין שבכתר" (וביאורם בשיעורים בסוד ה' ח"ג עמ' מז ואילך ועמ' רצא ואילך).

ז שה"ש ז, ז, י.

ח תהלים עו, ג.

ט סוכה כז, ב.

י זהר ח"ג קג, א.

יא סוכה פ"ה מ"א.

יב של"ה הקדוש ברבוי מקומות.

יג ראה רמב"ם הלכות מלכים פ"א.

יד תהלים ק, ב.

טו שער הגלגולים הקדמה לה; שער הפסוקים יחזקאל

סימן כ.

כאשר זוכים

לשוב לאין הנפש
מתמלאת בתענוג
מופלא, היא חווה
שלמה מוחלטת,
שלום מוחלט.
כולנו רוצים שלום,
כולנו שואפים
לשלום, אבל לא
מבינים ששלום
שייך לבטול עצמי,
להגעה למדת אין

אליו). יהודי מדבר מלים של אהבה – אהבה לה', אהבה לעם ישראל, אהבה לתורה. אבל עמוקה יותר היא השירה. כל נברא שר לה' – היום שר, הלילה שר, השמש שר, הירח שר. השירה הזו היא סוד הקיום של כל נברא. הקיום תלוי בתנועה והתנועה עצמה היא השירה שלו. כאשר יהושע רצה להעמיד את השמש והירח ("שמש בגבעון דום וירח בעמק אילון"^ט), כדי לסיים את המלחמה באויבי ישראל, הוא שר את השיר של

השמש והירח, החליף אותם, ואז הם יכלו לעצור.³ הם לא יכולים לעצור רגע אם אין צדיק כה גדול שיכול לשיר את השירה שלהם במקומם. אם כן, הסברנו שהדרגה הכי גבוהה של עבודת ה' היא שירה לה'. בביאת המשיח נאמר "שירו להוי' שיר חדש"^{כא} – שכולנו נשיר ונתגעגע לה'. אז נבין שהגעגוע הוא ממשי ופעיל. על ידי הגעגוע אנחנו נעשים קרובים שוב לה', ואז מתחילים לשיר שידי שמחה, למחוא כפים ולרקוד ברגלים – כמו שקורה בשמחת בית השואבה ועוד יותר בשמחת תורה, שרוקדים עם כל אברי הגוף, השמחה מחלחלת-יורדת עד שהיא מגיעה לעיקר הביטוי שלה – ברגלים! נאחל לכולם שנה טובה ומתוקה, שנה של תענוג ושמחה, שנה של שירה.

יט' יהושע י, יב.

כ' ילקוט"ש יהושע רמז כב. וראה תנחומא אחרי מות יד (הובא ונתבאר במאמר "הקדמה לפרק שירה" בספר אדמה שמים ותהום). ראה גם קומי אורי במאמר "כחה של הדממה" (עמ' קיד ואילך).
כא' ישעיה מב, י; תהלים צו, א; צח, א; קמט, א.

שואפים לשלום, אבל לא מבינים ששלום שייך לבטול עצמי, להגעה למדת אין (עליה נאמר "אין מזל לישראל"^{טז} כפירוש הבעל שם טוב הידוע¹⁷). שרש נשמת ישראל נחצבה ממקום השלום ולשם היא חוזרת, "ברוב שירה וזמרה", כלשון הרבי. זהו התענוג הכי גדול שאפשר לדמיין. שוב, המדרגה הזו מתגלה על ידי שירה – על ידי שירי שמחה, כמו שאמרנו, השמחה הפורצת מתוך ניגוני געגועים, הגעגוע לחזור ולהיות אחד עם

ה'. הגעגוע לא מגלה רק את המודע אלא גם את תמצית הנשמה, את העל-מודע, הכתר של הנשמה. הכתר של הנשמה הוא סוד ה"גן עדן" של הנשמה – גן עדן ר"ת גע, ה"שער" (התת-שרש של שתי אותיות) של המלים "געגועים" ו"הגעה" (ליעד) הנ"ל. "גן" (גן עדן) הוא ה"שער" של ניגון ו"עדן" הוא לשון עדין, ולפי זה מפרשים את סוד "גן עדן" כניגון עדין¹⁸. על ידי ניגון עדין, ניגון מעדן, מגיעים לשרש הנשמה ב"אין" האלוקי, ושם שמחים עד מאד, על דרך השמחה של עבודת ה' במקדש כנ"ל.

שירת הבריאה

והנה, האדם נקרא 'מדבר'. המדרגה הבסיסית של להיות אדם בכלל, וגם של להיות יהודי, היא לדבר מלים, לתקשר עם הזולת (וכך להתחבר

טז ע"פ שבת קנו, א.

יז בעש"ט עה"ת לך אות כו.

יח אשא עיני מאמר "אזכרה נגינתי בלילה" (ושיעור בו במבחר שיעורי התבוננות ח"י"ז).

נחלי אמונה

בת ראשי – לשבת בראשית

רבי נחמן^א מבאר את הקשר בין תורה להשגחה, על פי דברי תיקוני הזהר ש"בראשית היינו אותיות בת ראשי בסוד העין: "ראשי" היינו תלת גווני דעינא שכנגד שלשת האבות, "ראשי בית אבותם"; ו"בת" היא "בת עין", השכינה

נערך מרשימות הרב ע"י יוסף פלאי.

א לקוטי מוהר"ן א תורה יג אות ד: וע"י המשכת התורה, נמשך השגחה. כי התורה היא טנת"א, שהם תלת גוונין דעינא ובת עין. וזה שמתחלת התורה בבראשית, תמן ראשי תמן בת. ראשי, אלה ראשי בית אבותם. שהאבות הם תלת גוונין דעינא. תמן בת, דא בת עין. נמצא, כשחכם מביא תורה כנ"ל, נמצא שמביא כח הראות של השגחת הש"י עלינו. וכל אחד כפי קירובו אל התורה, כן השגחת הש"י עלינו. כי עיקר כח הראות, מחמת שמכה בדבר הנראה, וחוזר הכח הראות מחמת ההכאה, לעיניים, ונצטייר הדבר הנראה, בעיניים. ואז העיניים רואים את הדבר הנראה, כי הראות מביא את הדבר לתוך העיניים. אבל כשהדבר הנראה הוא רחוק, אז קודם שיגיע כח הראות להדבר הנראה, מתפזר בתוך האויר ונתעכר, ואין מגיע בהכאה על הדבר. וע"ז אין חוזר הראות לעיניים, ואז אין העיניים רואין, כי עיקר הראות הוא מחמת ההכאה. וזה שוב נא הבט משמים וראה, שישוב הבטה שמביט משמים עלינו, ישוב ע"י ההכאה, ישוב הראות לעיניו, ואז וראה, כי הראיה ע"י השבת ההבטה. וזה בחי' והחיות רצוא ושוב, והחיות, היינו התורה שהיא החיים, רצוא, בבחי' הבטה מעילא לתתא. ושוב, בבחי' הכאת הראות בדבר הנראה, ונחזר לעיניים, ונצטייר בעיניים. כי העיניים הם כמראה לטושה, שנתראה בהם כל דבר שעומד כנגדו. וע"ז שאנחנו קרובים אל התורה, נמצא שאנחנו קרובים אל הראות. וע"ז כח הראות נחזר לעיניו, ונתראים ונצטיירים אנחנו בעיניו. אבל העכו"ם, מחמת שהם רחוקים מהתורה, הם רחוקים מהשגחתו, והשגחתו אין מגיע עליהם בהכאה. נמצא השגחתו על העכו"ם בחצי הראות, בבחי' רצוא, ועלינו השגחתו בשלימות.

המשתתפת עם האבות. ארבעה אלו מקבילים לסוד טנת"א, ארבע הדרגות שבתורה, טעמים נקודות תגין אותיות, ומכאן נלמד שכאשר החכם מביא תורה "מביא כח הראות של השגחת הש"י עלינו" (עכ"ד).

וההקבלה בפירוט: תלת גווני דעינא הם לבן אדום ירוק, ובת עין היינו האישון השחור ("אישון בת עין"). בדרך כלל שלשת הגוונים מקבילים לאבות כנגד חג"ת: הלבן הוא צבע החסד, אברהם אבינו; האדום הוא הגבורה, יצחק אבינו; הירוק הוא התפארת, יעקב (ירוק הוא מיזוג גוונים). והשחור הוא המלכות "דלית לה מגרמה כלום", דוד המלך (וביחד ארבעת רגלי המרכבה, חג"ת ומלכות). ורמז: **לבן אדום ירוק שחור = וירא אלהים את האור כי טוב**. ובהקבלה לסוד טנת"א: הלבן הוא הטעמים כנגד חכמה (י), סוד האש הלבנה שעליה כתובה התורה, וסודם יתגלה על ידי משיח שעתידי לדרוש טעמי תורה; האדום הוא הנקודות, כנגד בינה-אמא (ה עילאה), סוד הנשמה "ונשמת שדי תבינם"; הירוק הוא התגין, כנגד המדות (ו, כצורת התגין); והשחור הוא גוף האותיות, "אש שחורה", כנגד המלכות (ה תתאה).

ראיה ברצוא ושוב

ממשיך רבי נחמן לבאר שהראיה היא בדרך "רצוא ושוב", כח הראיה יוצא מהעינים (רצוא), פוגע בדבר הנראה, וחוזר לעין (שוב). ככל שהדבר

הוא "שוב", "שובה ישראל עד הוי' אלהיך", בהיותם קרובים לתורה ואור הראיה 'מכה' בהם ושב למקורו – זו המעלה של אתערותא דלתתא והעלאת מ"ך, "ואל אישך תשוקתך", כאשר "כל אור חוזר חוזר לקדמותו ממש".

בראשית – השגחה

הדרוש מיוסד על סוד המלה בראשית, בת ראשי. נמצא ש"בראשית" הוא סוד ההשגחה הפרטית, ומכאן שעיקר העבודה של שבת (פרשת) בראשית הוא להתחזק באמונה בהשגחה פרטית, ולדעת שגילוי ההשגחה תלוי בקרבה לתורה (המושג השגחה פרטית עצמו רומז לאמונה, **השגחה פרטית** = 10 פעמים **אמונה**, הערך הממוצע של כל אות). התורה היא "תורה אור", כאשר התורה שבכתב היא אור ישר ("הבט משמים") והתורה שבעל פה היא אור חוזר ("וראה")¹.

בראשית ברא אלהים את השמים ואת הארץ = 2701, **חכמה** במשולש (סכום כל המספרים מ-1 עד 73, **חכמה**). "והחכמה מאין תמצא" – ודרך **האין** של החכמה נמצאת **עין** ההשגחה על ישראל (לפי הכלל הגדול ש-א פנימיות ע), "אין מזל לישראל" המושגחים בשלמות (ולכן הם מעל המזל הרגיל אלא ה"אין" הוא מזלם). והנה אם נוסיף לפסוק "בראשית" (2701) **השגחה פרטית** (1020) נקבל 3721, **אין** ברבוע.

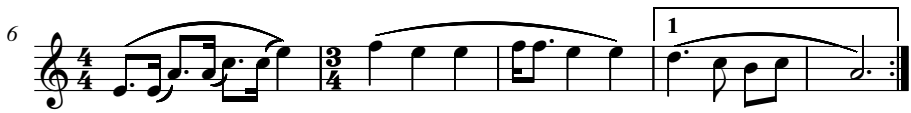
הנראה קרוב לעין, כך הוא מצטייד היטב בעין, וככל שהוא רחוק מהעין אז כח הראיה 'מתפזר'. לכן ישראל, שהם קרובים לתורה, מצטיידיים בעיני ה' וקרובים להשגחתו, מה שאין כן הגוים הרחוקים מהתורה, והשגחת ה' עליהם היא בדרך רצוא ללא שוב. וזה פירוש "שוב נא הבט משמים וראה" – ההבטה היא הראיה מלמעלה (באור ישר), והיא חוזרת בדרך "שוב" ואז "וראה" (באור חוזר). ועל דרך זה מבואר בדרושי חב"ד² על הפסוק "השקיפה ממעון קדשך מן השמים וברך את עמך את ישראל וגו'", שכאשר הקב"ה מביט על ישראל דרך 'המשקפת' של התורה (שמים) הם נראים גדולים. וכך מתפרש סמיכות סוף התורה לתחילתה "לעיני כל ישראל בראשית" – לראות את ישראל דרך **בראשית**, נוטריקון **בראי של תורה** (וכן **בר** של **בראשית** ר"ת **ביט** ראה, שרש הבט הוא נבט אבל הנו"ן נופלת).

דברי רבי נחמן שההשגחה היא לפי הקירבה לתורה מתאימים לדברי הרמב"ם שהצדיקים מושגחים יותר מההמוון וכו', והיינו מצד ההשגחה הגלויה (ובאמת יש השגחה פרטית נסתרת על כל פרט בבריאה, כפי שלימד מורנו הבעל שם טוב). והנה **רצוא ושוב** = **תורה**, כנ"ל שהראיה ברצוא ושוב היא בתורה (כאשר טנת"א שבתורה הם סוד העין). בדרך כלל "רצוא ושוב" מוסבר מצד הנבראים, "רצוא" מלמטה למעלה ו"שוב" בחזרה למטה, אבל כאן מסביר מצד הקב"ה: "רצוא" מלמעלה למטה, ו"שוב" מלמטה למעלה, בדרך "מטי ולא מטי". כלפי האומות יש רק "רצוא" (ראיה מתפזרת) והיחוד של ישראל

ג. כמבואר בתניא אגה"ק כ, לענין מעלת הצמחים שעל ידי זריעה.

ד. בראשית השגחה אור ישר אור חוזר = אין פעמים טל (הוי' אחד), אמונה פעמים תענוג (תורה דעתיקא) במספר סדורי.

ב. ד"ה איתא במדרש תלים (נדפס עם ביאורים בהוצאת גל עיני).

זהב שלמה

ביאורים בפירוש רש"י | פרשת בראשית

כח מעשיו

הכללית בעשרת הדברות "כי ששת ימים עשה ה' את השמים ואת הארץ" וכו'.

והתשובה, שמעשה בראשית, וספר בראשית כולו, נכתבו כדי ללמד את התשובה לטענת האומות "לסטים אתם" (ומכאן 'הלכה למעשה': ההכרה־הסברה הנכונה בזכותנו על הארץ היא רק מכח הבטחת ה', בורא העולם, ככתוב בתורה). ואע"פ שתורה לשון הוראה, תורה ומצוות, מכל מקום נחלת הארץ שייכת מהותית למצוות, הן למצוות התלויות בארץ ובמקדש והן לכל המצוות שעיקרן דוקא בארץ ישראל. וזהו "כח מעשיו הגיד לעמו" – ה' הגיד מעשה בראשית "לעמו", בשביל עמו. וסימנך: בפסוק "בראשית" יש כח (מעשיו) אותיות, וכן ב"בראשית" יש 7 תבות ובמשפט "כל הארץ של הקדוש ברוך הוא... נתנה לנו" יש 21 תבות – יחד כח תבות.

מביאורי הרבי ברש"י

והנה כאן משמע שארץ ישראל היתה תחילה של הכנענים, "ברצונו נתנה להם", אלא שהקב"ה העבירה אחד כך לדינו, "ברצונו נטלה מהם ונתנה לנו". אבל בפרשת לך לך (עה"פ "והכנעני אז בארץ") מפרש רש"י שהארץ נפלה בחלקו של שם כשחילק נח את הארץ, וכנען כבש ממנו, והבטיח הקב"ה לאברהם שיחזירה

בְּרֵאשִׁית בְּרָא אֱלֹהִים אֶת הַשָּׁמַיִם וְאֶת הָאָרֶץ.

בראשית אמר רבי יצחק לא היה צריך להתחיל את התורה אלא מהחדש הזה לכם^א, שהיא מצוה ראשונה שנצטוו בה ישראל, ומה טעם פתח בבראשית, משום 'כח מעשיו הגיד לעמו לתת להם נחלת גוים'^ב, שאם יאמרו אומות העולם לישראל לסטים אתם שכבשתם ארצות שבעה גוים, הם אומרים להם כל הארץ של הקדוש ברוך הוא היא, הוא בראה ונתנה לאשר ישר בעיניו, ברצונו נתנה להם וברצונו נטלה מהם ונתנה לנו.

רש"י פותח את פירושו לתורה (מעין 'הקדמה כוללת') בדברי רבי יצחק (שמקורם בתנחומא^ג). הוקשה לו: הרי עיקר התורה הוא המצוות, תורה לשון הוראה^ד, ואם כן צריך לפתוח ב"החדש הזה לכם" שביציאת מצרים (ואת המצוות הכתובות בספר בראשית, כמילה וגיד הנשה, אפשר לכתוב אחרי מתן תורה, בפרט שמקור החיוב בכל המצוות הוא דוקא מתן תורה^ה). ואמנם בריאת העולם היא יסוד האמונה, אך לזה די בהודעה

נערך מרשימות הרב ע"י יוסף פלאי. גרסה ארוכה יותר תשלח בתפוצת המייל בע"ה.

א שמות יב, ב.

ב תהלים קיא, ו.

ג תנחומא בובר (תנחומא הישן) בראשית יא. וכן מביא רש"י בפירושו לתהלים קיא, ו.

ד רד"ק בספר השרשים שרש ירה, מובא בגור אריה כאן. ה כדברי הרמב"ם בפירוש המשנה חולין פ"ז מ"ו.

ו לפי גור אריה.

ז בראשית יב, ו.

"גור בארץ הזאת"^ב (עולה תמימה שלא יצא מן הארץ. **ארץ ישראל** = 4 פעמים **יצחק**).
 וזהו "מה טעם פתח בבראשית... כח מעשיו הגיד לעמו": מעשה בראשית מתחיל ב"תהו ובהו וחשך" ואחר כך "יהי אור" – "כברייתו של עולם, ברישא חשוכא והדר נהורא"^ג, כעולם התהו שקדם לעולם התיקון – וכן הארץ ניתנה תחילה לכנענים, בחינת חשך ותהו, ואחר כך באה לישראל, החל מאברהם אבינו, "אברהם התחיל להאיר"^ד במדת החסד שבה נברא העולם (והכל רמוז בבראשית, "בהבראם, באברהם"^ה), הכל בסדר מכוון מראש של תהו ותיקון. הבעל שם טוב פירש^ו "הגיד לעמו", הגיד לשון המשכה (כמו "נגד ונפק"^ז) – אם כן, הקב"ה המשיך לנו את הכח לברוא את העולם, להביא את האור של התיקון אחרי החשך והתהו, ומכאן הכח שלנו לכבוש את ארץ ישראל (עד היום הזה)^ח.

והנה אברהם התחיל להאיר, אבל תכלית האור היתה ביציאת מצרים, החל מ"החדש הזה לכם", מצות קידוש החדש בתחילת אורו ("כזה ראה וקדש"^ט), וכן בכל התורה והמצוות, "נר מצוה ותורה אור"^י. כל סיפורי התורה עד אז הם עדיין בבחינת חשך יחסית, עולם הטבע (= **אלהים**, ואילו ביציאת מצרים התגלה שם הוי' בשלמות). אלא שבספר בראשית הקב"ה גילה לנו את סוד החשך, ונתן לנו (הגיד־המשיך) את "כח מעשיו" לרשת גם את הטבע החשון עצמו (וזה ענין ירושת ארץ ישראל!) אמנם בקושייית רבי יצחק הובן שהתורה עוסקת רק במצוות מאירות, אבל ב"כח מעשיו" התחדש להמשיך

לו, ואם כן הכנענים הם הגזלנים!
 יש שתירצו שאלו שתי דעות בחז"ל (למי שייכת הארץ תחילה), או שטענת "לסטטים אתם" היא שישראל לקחו מיתר בני שם את חלקם^א, אך שני ההסברים דחוקים. לכן פירש הרבי^ב: יש מושג של כיבוש מלחמה, וכך ארץ עוברת מאומה לאומה, אבל ארץ ישראל משניתנה לישראל נעשה בה שינוי מהותי (לא כהעברת בעלות רגילה שהיא שינוי חיצוני) ומאז היא שייכת לעולם רק לישראל ולא לעם אחר (גם כשישראל בגלות). וזו טענת האומות "לסטטים אתם" – שתחילה היתה ארץ זו ככל הארצות, ולכל האומות היתה שייכות בה (בכח), ואתם הפקעתם אותה מרשות האומות לגמרי.

וקושי נוסף ברש"י: כיון שהקב"ה נותן את הארץ למי שישר בעיניו, הרי כשם שנטלה מהם ונתנה לנו כך יתכן שיחזור ויתננה לגוים, וכמו שבאמת נעשה בחורבן ובגלות! אכן לדברי הרבי מתורץ הקושי, כיון שגם כשאנו בגלות זוהי ארצנו, לעד ולעולם, ותמיד אנו חוזרים ונוטלים את שלנו.

מחשך לאור

והנה "כח מעשיו הגיד לעמו" אינו רק מעשה בראשית ("הוא בראה"), ולא רק סיפורי אדם ונח, אלא כל סיפורי האבות, עד התחלת היציאה ממצרים – בכולם מתפרשת נתינת הארץ לישראל, החל מ"לך לך" של אברהם אבינו והבטחת הארץ לו ולזרעו, דרך הבידור בין יצחק וישמעאל ובין יעקב לעשו, ועד למימוש הגלות שנגזרה בין הבתרים כתנאי לירושת הארץ. וברמזו: "אמר רבי יצחק" רמז ליצחק אבינו, "כי ביצחק יקרא לך זרע" (יצחק ולא ישמעאל. "ביצחק ולא כל יצחק"^א להוציא עשו) – הדמות המזוהה ביותר עם מתנת הארץ,

יב בראשית כו, ג.

יג שבת עז, ב.

יד שמות רבה טו, כו.

טו בראשית רבה יב, ט.

טז בעש"ט על התורה בראשית אות יז.

יז דניאל ז, י.

יח לכל זה ראה באריכות במאמר 'הכח לכבוש את ארץ ישראל' בספרנו רוחו של משיח.

יט רש"י שמות יב, ב.

כ משלי ו, כג.

ח ראה רא"ם ועוד.

ט לקוטי שיחות ח"ה פרשת בראשית שיחה א, עיי"ש.

י בראשית כא, יב.

יא רש"י בראשית כח, טו.

"ונתנה לאשר ישר בעיניו" (השגחה המתבטאת במיוחד בארץ ישראל אשר "עיני ה' אלהיך בה מרשית השנה"¹³). השגחת ה' היא גילוי רצונו (ולא חוקיות עיוורת של עולם הטבע), "ברצונו נתנה להם וברצונו נטלה מהם", והיא מתגלה בשלמות בבחירתו בישראל, החל מאברהם אבינו – זאת מפני שאברהם עצמו בוחר בה' ולעומתו מתגלה בחירת ה' בו (ועוד נקודה עיקרית: העובדה שזהו סדר מתוכנן מראש, "ברישא חשוכא והדר נהורא", פירושה שגם שינוי הרצון, "ברצונו... וברצונו", מונח ברצון ה' הקדום ולא שינוי רצון לגריעותא). זהו קישור סוף התורה לתחילתה: "לעיני כל ישראל בראשית" – בעיני ישראל יש הצדקה לנחלת הארץ, מה שאין כן לתפיסת האומות (ותפקידנו להראות להם את האמת עד שידו בה גם הם).

הדבר נוגע לעצם הבנת מעשה בראשית, "מה טעם פתח בבראשית", ודברי רש"י כאן הם באמת דיון עמוק בסוד מעשה בראשית¹⁴. כלומר, תפיסה חילונית אומרת שהעולם מתפתח על-ידי 'ביריה טבעית' בעקבות שינויים אקראיים (מוטאציות) כאשר 'החזק שורד' (כמקובל באבולוציה בלבושה הכפרני), הכל סתמי ללא יד מכוונת. וכן ביחסי אנוש: אומה כובשת ארץ מזולתה, כולם משתתפים במשחק השוודים וכולם טוענים "לסטים אתם"... אבל אמונת התורה היא שיד ה' מכוונת הכל: כמו שהארץ עוברת ברצון ה' מכנען לישראל, מתהו לתיקון, כך הבריאה כולה מתפתחת ומשתלמת בהשגחת ה' (ברצף מוטאציות לא-אקראיות). ולא רק שהקב"ה רוצה ובוחר בהתקדמות, אלא שהדבר נעשה בבחירת הנבראים! כמו שאברהם בחר בה', כך כל צורת חיים 'בוחרת' להשתנות לצורה מתוקנת יותר – בחירה המופיעה בראש סולם הבריאה ודוחפת אותה קדימה (כסדר מעשה בראשית, מדומם לצומח לחי לאדם-מדבר ולישראל).

את גילוי הכח החשוך. עצם המושג **כח** מבטא **חשך**, 'כח העצם' (בלשון החסידות) שלפני גילוי 'אור העצם'. מעשה בראשית הוא מציאות ומצוות התורה הן מהות, ו"כח מעשיו הגיד לעמו" לרשת את המציאות גופא (**כח מעשיו** אותיות **חשך עמו**, הגיד לעמו את סוד החשך). במושגי הקבלה: "החדש הזה לכם" הוא גילוי שם **מה** החדש השייך לעולם התיקון (מהות), ואילו "כח מעשיו" שייך לשם **בן** של עולם התהו (מציאות).

אבולוציה חושגת

עולה מהדברים שה'רקע' לכל התורה הוא ויכוח-עיומות שבו האומות באות בטענה 'מוסרית', "לסטים אתם" – ונדמה שאנחנו, בני ישראל, עושים עוול וגול ונוהגים שלא ביושר. כמו ש"אין מעמידים פרנס על הציבור אלא אם כן קופה של שרצים תלויה לו מאחוריו"¹⁵, כך ישראל אינם זוכים למלכות אלא לאחר שתלויה כנגדם "קופה של שרצים" זו, שנדמה שהם לסטים-גולנים, עד שמתברר שהגזלה היא רק למראית עין¹⁶ ואז זוכים בארץ ישראל, בחינת מלכות. רש"י בהמשך מפרש שלשון "ראשית" היא תמיד בסמיכות, והדוגמאות הן "בראשית ממלכות", "ראשית ממלכתו" – ומכאן ש"בראשית" קשור למלכות: בראשית מלכות ישראל יש את הבריר על זכותנו על הארץ. מדוע צריך כזו קופה של שרצים? כדי לרשת את החשך עצמו, לשייך לעצמנו את "כח מעשיו" (ככוחו של הלסטים).

הויכוח בין האומות לישראל הוא התנגשות מהותית בין תפיסות עולם. תפיסת האומות היא ש"עזב ה' את הארץ"¹⁷ והכל נמדד לפי המציאות הנראית לעין (גם קנה-המידה המוסרי). והתורה באה ללמדנו, מבראשית, את סוד ויסוד האמונה הטהורה: "כל הארץ של הקב"ה היא", לא רק "הוא בראה", אלא משגיח עליה בהשגחה פרטית,

כא יומא כב, יב.

כב מראית עין = תשפא (הרמז שכנגד המלכות, כמו שהתבאר בפרצוף רמזי השנה).

כג יחזקאל ח, יב.

כד דברים יא, יב.

כה כל זה מתבאר בהרחבה בספרנו על אבולוציה, העתיד לצאת בעברית בקרוב בע"ה.

עדות ישראל והתורה

(“חותמו של הקב”ה אמת”^ג, כרמוז בחותם מעשה בראשית “ברא אלהים לעשות”^ד).
 “שהוא יחיד בנפלאותיו” הוא סוד “לעשה נפלאות גדלות לבדו כי לעולם חסדו”^ה – התבוננות ב”טבע הטוב להיטיב” המתבטא בבריאת “עולם חסד יבנה”^ו. “לבדו” היינו המדרגה בה “הוא ושמנו בלבד”^ז, כאשר “שמו” הוא מקור התורה (שכולה שמותיו של הקב”ה)^ח ו”הוא” מקור ישראל (באותה מדרגה, בה “ישראל אורייתא וקוב”ה כולא חד”^ט, מתגלה

בראשית ברא פירוש רש”י ז”ל בשביל התורה שנקרא ראשית ובשביל ישראל כו’ נראה לפרש דרש”י ז”ל כיון בדברים האלו להראות אחדותו יתברך שמו שהוא יחיד בנפלאותיו ובורא אמת. דזה האות וראיה מעמו ישראל הצדיקים אשר אור שכלם ולבם רחב מאוד במעלות ומדות טובות עד אין קץ אשר עינינו רואין מעלתם הגדולה מכל האומות והתורה הקדושה אשר נתן להם האל הטוב ברחמי שני האלו יתנו עידיהן ויצדקו על רב נוראותיו ונפלאותיו אשר ברא עולמו לבדו בלי עזר וסיוע בלעדו עד”ש שלשה מעידין זה על זה הקדוש ברוך הוא ותורה וישראל וזה שמע ישראל ה’ רמז שמע על התורה כי שמע היא התורה ששמענו מפיו יתברך וישראל הם עדות על השם שהוא היוצר הוא הבורא ולזה כיוון רש”י גם כן באומרו בשביל התורה ובשביל ישראל לומר ששני אלו הם ראיה על בראשית וק”ל.

(הפירמדה של זה) וממילא הוי’ בורא אמת עולה הוי’ ברבוע. כפי שנתבאר בפנים, ה”אמת” כאן היינו מדרגת “אין כיוצא בו”. אמת עולה 21 ברבוע ו”אין כיוצא בו” עולה 14 ברבוע וביחד הם עולים 637 = הוי’ תורה (יראת הוי’) = 13 (אחד) פעמים 49, 7 ברבוע (תיקון מדות הלב בשלמות).

ג שבת נה, א; ירושלמי סנהדרין פ”א ה”א.

ד בראשית ב, ג.

ה תהלים קלו, ד.

ו ראה ע”ח שער הכללים רפ”א; עמק המלך שער שנשועי המלך רפ”א; תניא, שער היחוד והאמונה פ”ד.

ז תהלים פט, ג.

ח פרקי דרבי אליעזר פ”ג.

ט רמב”ן הקדמת התורה. יונת אלם פכ”ט. ועד”ז זח”ב פז, א. ובכ”מ. במדרש על “שלשה מעידין זה על זה” (מובא בחגיגה ג, ב תוד”ה “ומי”) שלשת העדים הם הקב”ה, ישראל והשבת – והרי כשם שהתורה היא שמותיו של הקב”ה כך “שבת, שמא דקוב”ה, שמא דאיהו שלים מכל סטרוי” (זהר ח”ב פח, ב). ורמז: ישראל שבת הקדוש ברוך הוא = 1898 = 26 פעמים 73, סוד “הוי’ בחכמה [תורה] יסד ארץ [ארץ חפץ, ישראל]” (משלי ג, יט). רק ישראל הקדוש ברוך הוא = 1196 = הוי’ פעמים אלהי (שיחד הם השרש והמילוי דשם עב דחכמה).

י ע”פ זהר ח”ג עג, א.

ההתבוננות בעם ישראל, ש”אין כיוצא בו” בין העמים, ובתורה, ש”אין כיוצא בה” בין החכמות, היא עדות על ה’ יתברך ש”אין כיוצא בו”^א – “שהוא יחיד בנפלאותיו ובורא אמת”^ב

נערך מרשימת הרב ע”י איתאל גלעדי. מוצאי כ”ב תשרי תשפ”א.

א על דרגת “אין כיוצא בו” ראה באריכות ד”ה “מים רבים” תשי”ז.

ב “בורא אמת” (הביטוי המיוחד כאן) עולה כה פעמים הוי’

על אחדותו יתברך היא מקור השמחה בעבודת ה', וככל שמעמיקים להתבונן בכך זוכים לשמחה אין סופית.

גם לשון הנועם אלימלך "עדות על השם שהוא היוצר הוא הבורא" דומת לשני העדים: עם ישראל מעיד "שהוא היוצר" – "עם זו יצרתי לי תהלתי יספרו"¹ (בסיפור השבח ש"אין עוד מלבדו"²). התורה שלפנינו היא "תורת הבריה"ט, החל מ"בראשית ברא אלהים" – "תורה לשון הוראה"³ שראשית העבודה היא לגלות ("ברא" לשון יציאה-גילוי לחוץ) שיש "אלהים" בעולם ('עס איז דא א גאט אויף דער וועלט'), ש"הוא הבורא". זו פעולת ישראל על ידי התורה, החל מאברהם אבינו (סוד "בהבראם"^{כא} – "באברהם"^{כב}) שפרסם את אלקותו יתברך בעולם – "ויקרא שם בשם הוי' אל עולם"^{כג}.

יז ישעיה מג, כא.

יח דברים ד, לה.

יט פע"ח שער קריאת ס"ת פ"ה.

כ זהר ח"ג נג, ב; ספר השרשים לרד"ק שרש 'רה' (מובא פעמים רבות בשיחות הרבי מליובאוויטש).

כא בראשית ב, ד.

כב בראשית רבה יב, ט; פסיקתא דרב כהנא נספחים אות

א; זהר ח"א צא, ב.

כג בראשית כא, לג.

שה"שלשה מעידין זה על זה, הקב"ה ותורה וישראל" הם "שוין בקומתן" – בקימתן להעיד זה על זה – "הוא ושמו" נוטריקון שוה^א).

כפי שכותב הנועם אלימלך, עדות התורה וישראל רמוזה בקריאת שמע – "שמע" דומה לתורה "שמענו מפיו יתברך" (סוד "שמע בני מוסר אביך ואל תטש תורת אמך"², תורה שבכתב שמענו מפי אבינו שבשמים, "מפי הגבורה", ותורה שבעל פה³) ו"ישראל" כפשוטו – העדות היום-יומית על "אחדות יתברך שמו".
ב"שמע... אחד" יש אותיות עד רבתי – רמז לשני העדים, תורה וישראל⁴ (שהרי כל מקום בו נאמר "עד" בתורה הכוונה היא לשני עדים⁵) – ושאר האותיות הן אשמח^ט, ללמד כי העדות

יא ראה ד"ה "להבין ענין שמח"ת" תשל"ה (שנלמד בשמח"ת ש"ז) – ועיי"ש גם בסוד "בשמי ולכבודי" (ודוק בהערה י').

יב משלי א, ח.

יג ע"פ מדרש משלי א, ח. וראה זהר ח"ב רעו, ב (עה"פ "כבד את אביך וגו'").

יד תורה ישראל = רבוע כפול של כד. תורה ישראל עד = ב"פ תריג (משה רבינו, "הוי' אלהי ישראל"). תורה עד ישראל עד = 1300 = ג פעמים הוי', גילוי שער הנון שהו"ס "בלתי להוי' לבדו" (שמות כב, יט).

טו סוטה ב, ב; לא, ב.

טז זהר ח"ג רלו, ב. ראה סידור עם דא"ח שער הק"ש עד, ג ובכ"מ בחסידות.

הסיפור החסידי

ה'אשל אברהם' מבוטשאטש | מחדש בכל יום תמיד

רבי אברהם דוד וואהרמן מבוטשאטש (בצ'אץ'), אחד מגדולי האחרונים, נקרא על שם ספרו המפורסם 'אשל אברהם' על שו"ע אורח חיים – נולד בו' אדר תקל"א בנדבורנה [כיום באוקראינה] להוריו, הרב אשר אנשיל ורחל וואהרמן. כילד נבחן אצל רבי דוד שלמה אייבשיץ ובמקביל למד חשבון, גרמנית ופולנית. מאוחר יותר למד גם אסטרונומיה ומדעי הטבע מתוך גישה כי גם חז"ל למדו "מדעי־תבל וחכמות שימושיות". התחתן בגיל צעיר מאוד עם בתו של רבי צבי הירש בן יעקב קרא, שהיה רבה של בוטשאטש, ועבר לגור בבית חותנו. בגיל עשרים בלבד, התמנה רבי אברהם לרבה של יזלוביץ. באותו זמן התקרב לרבי לוי יצחק מברדיטשוב ורבי משה לייב מסאסוב. בשנת תקע"ד נפטר חותנו, ורבי אברהם דוד מונה במקומו לרבה של בוטשאטש על שמה התפרסם. כשקרבה שנת הת"ר, שנת שש מאות לאלף השישי, ציפה רבי אברהם דוד מאוד לביאת המשיח בשנה זו. משחלפה, לא עמד בעגמת הנפש וכחודש לאחר מכן הסתלק, בכ"ט תשרי תר"א ונטמן בעירו בוטשאטש.

שפיותו. כאשר הגיע אליו, נתן לו רבי משה לייב סגולה זו, אותה שמר כל חייו.

חששו של האשל אברהם לא היה חשש של מה בכך, ובגרסאות אחרות לספור אף מובא, כי הרב מבוטשאטש אכן אבד את שפיותו למשך זמן מה. מלבד הביטוי בו נקט רבי לוי יצחק, ישנם סיפורים רבים על כך שהמלגלים על צדיקים נענשים ולוקים בשיגעון. כך למשל מסופר כי פעם אחת הודיע האריז"ל לתלמידיו כי ביכולתו להוריד לבית מדרשו את שבעת הרועים. כשביקשו התלמידים לחזות בכך, הזהירים בכל לשון של אזהרה לבל יעזו לצחוק. התלמידים הבטיחו והאריז"ל הזמין את שבעת הרועים בזה אחר זה, כשהוא קורא להם לעלות לתורה. כשהגיעו ל'שביעי', הופיע דוד המלך כשהוא מפזז ומכרכר לכבוד התורה. לנכח תנועותיו של דוד המלך, צחק אחד התלמידים ומיד נעשה מטורף עד שריפא אותו האריז"ל בתפילותיו ויחודיו.

בסיפור שלנו ניצל התלמיד משיגעון, אך גם

מנהג היה לאשל אברהם מבוטשאטש, לחדש בכל יום ח"י הלכות וללמוד ח"י פרקי משניות. מסופר, כי את מנהגו זה קיבל מרבו רבי משה לייב מסאסוב כסגולה נגד שיגעון. מדוע חשש הגאון להשתגע? מפני מעשה שהיה: מלבד רבי משה לייב, היה רבי אברהם דוד דבוק מאוד גם ברבי לוי יצחק מברדיטשוב, אותו החשיב לגדול הדור. פעם אחת נסעו יחד במרכבה, ורבי לוי יצחק החל לעשות תנועות משונות כדרכו בקודש. האשל אברהם אמנם ידע על נוהגו זה של רבי לוי יצחק, אך באותה נסיעה היו מעשיו של הצדיק כל כך משונים עד שהבוטשאטש ער רב, שהיה אברך צעיר, לא התאפק וחיך. רבי לוי יצחק שם לב לחיכוך, הסתכל עליו ושאל "השתגעתי?".

כששמע זאת רבי אברהם דוד, נבהל מהקפדתו של הצדיק, קפץ מיד מהמרכבה ורץ לרבי משה לייב מסאסוב בכדי שיציל את

ההתבוננות. אפשר לומר גם כאן, כי אלו שני חלקי העצה שנתן רבי משה לייב. יגיעת נפש בשבירת הראש על חידוש ההלכות, ויגיעת בשר בשינון המשניות.

אין שלם מיהודי שבור

מלבד שבירת הראש בתורה, ישנו עוד מקום באדם הזקוק לשבירה. זהו כמובן הלב, השבור מן הריחוק שלו מה' יתברך ומן המוגבלות והרע שבעולם. כמו המח, דווקא כאשר הלב נשבר לאין סוף רסיסים, מסוגל הלב לגעת ולהישאב באין סוף ברוך הוא. אם כך, ישנו ראש נשבר בתורה ולב נשבר בעבודת הבורא. האם ניתן להוסיף שבירה שלישית?

אם השבירה קימת בתורה ובעבודה, בוודאי נוכל למצוא אותה גם בעמוד השלישי, גמילות חסדים: כאן המוקד הוא לא הלב או הראש, אלא דווקא הרגליים הנטויות בקרקע המציאות. כדי לגמול חסדים נדרש לא פעם להתרוצץ לכאן ולכאן, לצעוד אין סוף צעדים ולשבור את הרגליים לאין סוף רסיסים... גם אם הדבר קשה. על ידי שבר זה – שבמעשה – זוכה להיות "משביר לכל הארץ", כמו יוסף הצדיק, וכן לשבור את התאוה, שביסוד – הרגל השלישית – כעמידת יוסף בנסיון עם אשת פוטיפר כשבסופו של דבר, בכלי השבור הזה מתגלה ה' בעצמו – אין שלם מיהודי שבור!

הסגולה שנתן רבי משה לייב נראית משוגעת לא פחות... לא מדובר הרי בהפרחת פלפולים של סרק, אלא בפסיקת הלכה שיש לקיימה בפועל. כיצד אפוא ניתן לחדש כל כך הרבה הלכות? התשובה היא, כי עד כמה שהתורה נראית סופית ומוגבלת, דבר ה' הגנוז בה הוא אין סופי. בין השאר, הדבר מתבטא באין סוף ההלכות היכולות לנבוע מכל פסוק ומשפט בתורה [וכדרשת רז"ל המובאת בדא"ח "ועלמות אין מספר" – אלו הלכות שבגמרא" – ראה לקו"ת שה"ש לח, ב ושהש"ר על הפסוק]. כפי שקו בעל התחלה וסוף מכיל בתוכו אין סוף נקודות, כך התורה המתחילה ונגמרת, מכילה אין סוף הלכות. אכן, אם לא משקיעים את כל הכוחות בלימוד, לא ניתן להוציא מהתורה יבול רב כזה. כמאמר העולם, יש 'לשבור את הראש' על כך. כאשר עושים זאת, מגלים שלא רק הראש נשבר, אלא גם התורה: "הלוא כה דברי כאש, נָאִם ה', וכפטיש יִפְצֹץ סלע". כל משפט בתורה הופך לסלע גולמי, שיש לפוצץ אותו לרסיסי ההלכות הגלומים בו. כאשר מטיחים את הראש בסלע הוא נשבר לבסוף, וחידושים רבים מתגלים. וכמו בתורת הנגלה, כך בתורת החסידות: בכדי להגיע לתוצאות אמיתיות בנפש ולהוליד בה אהבה ויראה, יש להשקיע "יגיעת נפש ויגיעת בשר". יגיעת הבשר היא סילוק ההפרעות מצד הגוף והנפש הבהמית ויגיעת הנפש היא בעצם

משכל אנושי לרוח אלקים

תכלית חקירת השכל האנושי רמוזה בפסוק השני בתורה, "והארץ היתה תהו ובהו" וכו'. "הארץ" היא הגשמיות. "תהו" היינו מדעי הטבע החוקרים את הגשמיות, ומגיעים להכרה שהכל תהו ובהו. "וחשך על פני תהום" – זו הפסיכולוגיה (החוקרת את האדם), שתכליתה **תהום**, אותיות **המות** (המטיל "צלמות" על הכל). מעל הארץ (גשמיות) ומעל התהום (האדם), יש את "המים" – מי הדעת, הפילוסופיה החוקרת את הרוחניות, אך מים אלו מצד עצמם הם "מי אפסִים", אפס. רק "רוח אלהים" המרחפת מעל פני המים מחדירה משמעות אמיתית לכל זה, בגילוי מקור העלם האלקות שבטבע (**אלהים = הטבע**).

לפי המאמר 'חכמת הגוים'

מענות ותשובות

שו"ת עם הרב

השתדלות בפרנסה

האם השתדלות בפרנסה נחשבת לחיסרון בתמימות?

מענה:

אם אתה עושה את ההשתדלות מתוך תודעה של "וברכך הוי' אלהיך בכל אשר תעשה" אז זה בסדר. ה' עושה ואתה רק עושה "יגיע כפיך", ולא 'יגיע מחך', כמבואר בחסידות. אבל אם אדם בוטח בכלי הזה – זה כבר נקרא בחז"ל (ומבואר בחסידות) "עובד עבודה זרה בטהרה". ברגע שאדם עושה כלי לפרנסה ובוטח בו ושוכח את ה', באותו רגע הוא עובד עבודה זרה בטהרה (זה דבר יסודי ביותר, שר' הלל מסביר אותו טוב במאמר ד"ה "ואשה אחת מנשי בני הנביאים", מהפטרות פרשת וירא). כך מוסבר לגבי אדם שבוטח בסבות גשמיות בעסקי פרנסה וכו'. למה משתמשים בבטוי בטהרה', הרי זו עבודה זרה

ממש? ר' הלל מסביר שהוא לא באמת מתכוון. הוא יהודי תמים – לא התמים האמיתי, אבל זה – שמאמין בה' ולא באיזה כח אחר ממנו, אך למעשה זו עבודה זרה כי הוא בוטח בכלי הזה. אין לו את טומאת מחשבת עבודה זרה ממש, ובכל זאת ברגע שהוא בוטח בכלי הזה ושוכח את ה' הוא עובד עבודה זרה בטהרה. כל בטחון בדבר מבלעדי ה' הוא פגם במדת ההוד, בתמימות. הוא לא מודה על כל דבר ודבר לה'. הוד הוא מלשון הודיה והודיה פירושה להודות שהכל בא מה', כל פעולה וכל הצלחה היא מה'. זה גם כן הפירוש של המושג 'תמימות', תמים הוא שלם וללכת תמים עם ה' זה כמו לומר ללכת רק עם ה'. התכונה של מדת ההוד היא על דרך השלילה במהותה. בניגוד לבטחון שבפנימיות הנצח שהוא מושג חיובי, התמימות היא מושג שלילי. תמימות היא ללכת רק עם ה', כלומר – לא עם משהו אחר. בטחון

הוא החלק החיובי שיש במצות "אנכי הוי' אלהיך", אבל התמימות היא חלק השלילה שבמצות "לא יהיה לך אלהים אחרים על פני".

גל הקורונה השני

אנו בעיצומו של גל הקורונה השני, מה הרב ממליץ לעשות כדי להוסיף בבריאות ורפואה?

מענה:

א. כדאי לתת צדקה בריבוי פעמים במשך היממה (ראה אגה"ק כא בתניא קדישא ובמענה אדמו"ר הצ"צ באג"ק שלו, אגרת יב).
ב. להוסיף לשיעור התהלים היומי (שאומרים במסגרת החת"ת) את פרקים כג (שהוא השנה הפרק של הבעל שם טוב) ורקבו (שהוא השנה הפרק של אדמו"ר הזקן). כפי שהוסבר [בשיעור 'סיפורי הבעש"ט ואדה"ז' שהתפרסם בגליון ר"ה], פרקים אלה מסוגלים לתיקון היחוד והאכילה.

אַנְכִי וְהַיְלָדִים

המדור לילדי ישראל

יוֹם הַבְּשָׁלִי וְיִכְאֹו הַבְּלֵאִים

אַבְל, דְּבַר אֶחָד מְסַתֵּתֵר וְלֹא מְזַכֵּר בְּכָל הַפְּרָשָׁה – מִי פֶעַל וְעָשָׂה הַכֹּל. נוֹ, אַתֶּם בְּטַח חוֹשְׁבִים שֶׁהַתְּבַלְבְּלֵתִי... הָרִי ה', בּוֹרָא הָעוֹלָם, מְזַכֵּר כְּמַעַט בְּכָל פְּסוּק בְּבְרִיאָה: "בְּרֵאשִׁית בָּרָא אֱלֹקִים", "וַיֹּאמֶר אֱלֹקִים", "וַיֵּרָא אֱלֹקִים" וְכו'. אִם תִּסְפְּרוּ תִגְלוּ שֶׁשֵּׁם אֱלֹקִים מוֹפִיעַ בְּבְרִיאַת הָעוֹלָם לֹא פָחוֹת מֵאַשֵּׁר לִב פְּעָמִים. אִז לָמָּה אֲנִי מִתְבַּנֵּן כְּשֶׁאֲנִי אוֹמֵר שֶׁשְּׁמוֹ נִשְׁמַט מֵהַסֵּפֶר? אֲנִי מִתְבַּנֵּן לְמַשְׁהוֹ אַחַר, לְשֵׁם הָאֶחָד וְהַמִּיחָד שְׁלוֹ – שֵׁם הוּי' ב"ה.

שְׁמוֹת וְכַנְיָיִם

אַתֶּם בְּטַח יוֹדְעִים שֶׁלֵּה' יִתְבַּרֵּךְ יֵשׁ שְׁבָעָה שְׁמוֹת שׁוֹנִים, אוֹתָם אָסוּר בְּאִסוּר חֲמוּר לְמַחֵק. אִם חָלִילָה בָּלָה אוֹ נִקְרַע הַסֵּפֶר בּוֹ מְדַפְּסִים שְׁמוֹת אֵל, אִין לְזַרֵּק אוֹתוֹ אָלֹא עָלִי לִגְנוֹז אוֹתוֹ בְּגִיזוֹ. שֵׁם אֱלֹקִים הַמוֹפִיעַ בְּבְרִיאַת הָעוֹלָם הוּא אֶחָד מִשְׁבַּעַת הַשְּׁמוֹת. שֵׁם נוֹסֵף שְׂאֵתָם וְדַאִי מְכִירִים הוּא שֵׁם שְׁדִי, שֶׁמְזַכֵּר

"יְי, יְהִי, אֵיךְ קוֹרְאִים דְּלָךְ?"
 "דִּי? תַעֲמַל... אַתְּ כֵּן רֵאָה אֶת פֶּלֶאס לְלֵי חֲמוּס
 קְסוֹל פִּמְדוֹר?"
 "מֵה, רֵז? דֵּא, אֵין מִתְבַּנֵּן דְּלֵאס פִּמְדוֹר לְלָךְ"
 "אָה... זֶה כְּפֶר סוֹ, רֵז מִתְבַּנֵּן..."

שָׁנָה טוֹבָה יְלָדִים!
 חֲגֵי תַשְׁרִי מְאַחֲזִינוּ, הַחֲרֹף בְּפִתַח, "יַעֲקֹב" כְּבָר "הֵלֶךְ לְדַרְכּוֹ" וְאֵנְחָנוּ זוֹכִים לְפִתַח שׁוֹב אֶת הַתּוֹרָה בְּפִרְשֵׁת בְּרֵאשִׁית וְעַם סְבוֹב נוֹסֵף שֶׁל מְדוֹר הַיְלָדִים. לְכַבּוֹד הַפְּתִיחָה הַמְּחַדֶּשֶׁת אֲנִי רוֹצֵה שֶׁהַפְּעַם נִנְסָה לְפַעֲנַח אִיזוֹ תַעֲלוּמָה שְׁעוֹלָה אֲצִלִי תְמִיד כְּשֶׁאֲנִי לוֹמֵד אֶת תַּחֲלַת הַתּוֹרָה, אֶת פֶּרֶק א שֶׁל הַחֲמֹשׁ.

מֵי בְּרֵאָה?

בְּרֵיאַת הָעוֹלָם מְתַאֲרֵת בְּפֶרֶק הָרֵאשׁוֹן שֶׁל הַחֲמֹשׁ לְפָרְטִי פְּרָטִים. בְּכָל יוֹם מִיָּמֵי הַבְּרִיאָה מְפָרֵט לָנוּ מָה צְנָה ה' שְׁיִבְרָא בּוֹ, מָה הֵיטָה הַתּוֹצְאָה בְּפֶעַל וּמָה הֵיטָה תְּגוּבַת ה' לַתּוֹצְאָה שֶׁהִתְקַבְּלָה.

בשתוף מוסדות תורת חיים בראשות הרב יצחק גינזבורג כתב הרב שילה אופן, משפיע חסידי בת"ת תורת חיים בירושלים

לפסוק פחות מכה, כמו "ואחות לוטן תמנע" – מה הקשר בו לה? הוא נשמע לי כמו תאור משפחתי לכל דבר. אבל האמת היא, שבכל פסוק, ואפלו בפסוק כזה, גנוזים סודות עמקים ביותר. מי שיודע לזהות את אותם סודות התורה מוצא בפסוק הזה שמות חבויים של ה'. מה זה אומר לי? דמינו רגע שאתם הולכים ברחוב ופתאום רואים במדרכה ממול חבר שפגשתם במחנה הקיץ הקודם וכבר מעל שנה שלמה לא נפגשתם, אפלו לא ב'זום'... אתם מנסים לקרא לו, אבל רעש המכוניות שעוברות לא מאפשר לו לשמע אותך והוא ממשיך בלי לשים לב לקריאה שלך. הדבר היחיד שיכול להועיל כאן הוא לקרא לילד בשמו, אבל... נו, נו, איך קוראים לו? אתם לא מצליחים להזכר והוא הולך ונעלם לכם...

כאשר אני קורא בתורה ומנסה להבין מה כתוב בה – אני עושה עוד דבר חשוב ביותר: אני בעצם קורא לה' בשם שלו, ובקריאה שלי אני מזמין אותו לשים לב אלי ולקרב אותי. לא סתם אחד הכנויים שלנו, עם ישראל, הוא "יודעי שמך".

מספר פעמים בתורה. גם השם הקדוש אֱ-לֹהֵינוּ שִׁיךְ לקבוצת השמות שאינם נחקים.

כל אחד מהשמות הללו מתאר תכונה אחרת של ה'. למשל, חז"ל מלמדים אותנו שאחד מפרושי של שם שדי הוא "שאמר לעולמו די". כלומר, ה' יכול היה לברא עולם גדול יותר, או שייצטת אמריקה ותתפשט על כל האוקיינוס, אבל הוא החליט שלא. די! נעצר כאן! זהו שם שמגלה לי על כחו של ה' לעצור משהו שהולך וגדל, הולך ומתפשט, ולהתרכז במה שבכר קים.

מלבד שבעת השמות, לה' יש גם כנויים רבים, שאינם בדיוק השם שלו ולכן דרגת הקדשה שלהם נמוכה משבעת השמות. למשל, בתפלה אנחנו פונים לה' ואומרים לו "האל הגדול הגבור והנורא", אז "אל" הוא שם קדוש, אבל "גדול" ו"גבור" הם כנויים לתכונות שלו. איך אני יודע שה' גבור? אני רואה את הדברים הכבירים שהוא מחולל, ולכן קל לי להסיק שהוא אכן גבור, אבל זה לא ש"גבור" הפך להיות השם שלו. עבודה, התאר גבור יכול להיות גם כנוי לבני אדם.

לך הוי"ה

טוב, אז הבנו שלה' יש שבועה שמות מפרשים, עוד הרבה כנויים לתכונות שונות שלו ועוד המון שמות נסתרים הפרושים בין אותיות התורה. אבל השם

כח בתורה

בכלל, כתוב שכל התורה היא שמותיו של ה', ואת זה כבר יותר קשה להבין. מילא בפסוק "הגדול והגבור" מובן הקשר לה', אבל כשאני מגיע

אותיות שם הוי' – "יום הששי ויכלו השמים".

מה אני לומד מן? ששם הוי', האחד והמיחד, מופיע רק כאשר מתחילים לספר לי בשביל מה נברא כל העולם. נכון, יש עולם משלם. יש בו צמחיה ובעלי חיים ואפלו אדם כבר נצב בתוכו. אבל עדיו לא מספרים לי מהי המטרה, לשם מה נברא הכל. ואז ה' מושיך את ידיו מהמלאכה ונח, וכאשר הוא שובת הוא מתמלא בתענוג גדול מפעשה ידיו. פתאום אני מגלה שכל הפעילות והיגיעה שלו היו לשם מטרה, והנה ביום השבת הוא יכול לטעם ממנה.

מה קורה לנו, לנבראים, כאשר ה' נח? אנחנו נשאבים אחרי ה'. גם אנחנו רוצים לטעם מאותו תענוג נפלא. כמוהו בדיוק, אנחנו עוזבים את כל העסוקים ורצים. לאן? אליו יתברך. לריצה הזו קוראים 'פלות הנפש'. הנפש מרגישה כלי ריק מתכן ומשתוקקת להתמלא מחדש – "ויכלו השמים והארץ".

שנזכה לגלות את הסוד שבבריאה!
'שבת בראשית' שלום ומברך!

5?

המפרש והמיחד של ה' הוא שם הוי', אותו אנו אפלו לא מוציאים במפרש מפנינו. הוא מדפס בחמשים ובסדורים שלנו, אבל בפעל, כאשר אנו מבטאים אותו בפה אנו אומרים שם אחר, שם אד... רק הכהנים בבית המקדש רשאים היו להגות את שם ה' המפרש בשעה שהיו מברכים את הקהל. אז למה שם הוי' לא מופיע בבריאה אפלו פעם אחת!?

אז האמת שהוא פו מופיע. נכון, לא ממש בצורה מפרשת, אלא רק בדרך רמז – בראשי תבות, ואולי דוקא מעבדה זו אני יכול לקבל תשובה לשאלה ששאלנו. בסיום הבריאה, בסכומו של היום הששי נאמר כך: "וירא אלקים את כל אשר עשה והנה טוב מאד, ויהי ערב ויהי בקר יום הששי". זהו סיום מיחד, שונה מכל הימים הקודמים. רק בו נאמר שמו של היום בתוספת ה הידיעה – "יום הששי". ומה הלאה? כמובן, יום השבת. זהו פסוק המפר לנו מקדוש ליל שבת: "ויכלו השמים והארץ וכל צבאם". נחבר את סיום היום הששי עם יום השבת ונמצא בראשי התבות את

לאדת בלאו:

היכן לראשונה בתורה רמז שם הוי' בראשי תבות? מדוע מופיע הרמז דוקא שם?

כל ילדה שיפתר נכונה את החידה, יזכה בכרטיס להגרלה על פרס שווה.

תשובות יש לשלח לדא"ל:

maosime@gmail.com או בטלפון 079-9211452 עד יום ב' הקרוב

'אתכפיא' ו'אתהפכא' בימינו? אבני היסוד של

ה'עבודה' בספר התניא הן עבודת ה'אתכפיא' של הבינונים, שלא יכולים להפטר מהנטיות הרעות אך נדרשים לשלוט בהן, ועבודת ה'אתהפכא' של הצדיקים, שיכולים להפוך את יצרם הרע לטוב. לכאורה, אלו הגדרות ברורות – האתכפיא היא קו תחתון, שמי שנופל מתחתיו 'יוצא מהמשחק'; האתהפכא היא קו עליון, תחום העיסוק של כל הצדיקים; ובין העבודות משורטט גבול ברור, כשעל רובנו להסתפק בכפיה עצמית מתמדת וטעם האתהפכא שמור לצדיקים. אך העמקה בלימוד פורשת תמונה רחבה בהרבה – ישנן עבודות גם מתחת לאתכפיא ומעל לאתהפכא, האתהפכא עצמה מרובת גוונים וכל אחד יכול להתקרב לכל הדרגות ולטעום מהן משהו לפי דרגתו.

בשיעורי הרב גינזבורג שליט"א נפרשת תמונה רחבה, מובנית ושיטתית, הנוגעת באופן מציאותי במכנה המשותף הנמוך שלנו וגם נותנת טעימה מלאת תקווה (והכרחית בדורנו) של המדרגות המשיחיות ביותר אליהן אנו שואפים. בשיעור השבוע, אחרי הצגת ספקטרום העבודה שבין יראת העונש לבין שלמות עצמית נטולת פעולה, מכוון הרב לענין המיוחד בדורנו – הרצון להפוך כל שנאה לאהבה, ממנו נובעים רוב חוליי הדור ובו גם חבוי ניצוץ משיחי גדול של שאיפה לעולם שכולו טוב.

ההתבוננות והנגיעה בגווי עבודת ה' שונים מקבלת השבוע גם פן אישי: החוברת מוקדשת לידידת למיד שהלך לעולמו, ר' דדי בן-עמי, ומופיעים בה גם שנים ממורידרכו של הרב גינזבורג, ר' משה צבי סגל ור' אשר פריינד – זכות כולם תגן עלינו ועל כל ישראל.

הרב גינזבורג יבדלחט"א
עם הרב דוד רפאל פיינשיל
במבצע לולב בסיני
במלחמת יוה"כ

מעוניין להפיץ את עלון נפלאות במקום מגוריך?

שלח דוא"ל ל: itiel@pnimi.org.il או התקשר 052-4295164

רוצה להצטרף לתפוצת המייל שלנו ולקבל את כל ההודעות והשיעורים?

שלח דוא"ל ל: itiel@pnimi.org.il

רוצה לשמוע את שיעורי וניגוני הרב? התקשר לפנימי-פון

079-9211452 או 02-5434297 – המספר פתוח לניידים כשרים

